

SYSTÉM ÚČTŮ KULTURY

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ A PORADENSKÉ STŘEDISKO PRO KULTURU

Praha 2019

ZPRACOVAL:

NIPOS, Centrum informací a statistik kultury

ČSÚ, Odbor statistik rozvoje společnosti (kap. II. 8, II. 9)

ÚVOD	- 4 -
I. KULTURA V ČR	- 5 -
I. 1 VYMEZENÍ KULTURY (KULTURNÍHO SEKTORU)	- 7 -
I. 1. 1 Hlavní kulturní oblasti - základní vymezení založené na klasifikaci NACE	- 8 -
I. 1. 2 Příbuzné oblasti	- 11 -
I. 1. 3 Oblasti související s kulturou	- 11 -
I. 2 KULTURNÍ ČINNOSTI, STATKY A SLUŽBY DEFINOVANÉ POMOCÍ KÓDŮ NACE	- 12 -
II. MANUÁL SATELITNÍHO ÚČTU KULTURY (DÁLE TAKÉ „KULTURNÍ ÚČET“ ČI „SYSTEM ÚČTŮ“)	- 18 -
II. 1. MĚŘENÍ EKONOMICKÉ A SPOLEČENSKÉ DIMENZE KULTURY	- 18 -
II. 2. POSKYTOVATELÉ KULTURNÍCH SLUŽEB A STATKŮ	- 20 -
II. 3. ZDROJE FINANCOVÁNÍ KULTURY	- 22 -
II. 3. 1. Veřejný sektor	- 23 -
II. 3. 2. Soukromý sektor	- 23 -
II. 3. 3. Nerezidenti	- 24 -
II. 4. VÝNOSY (PŘÍJMY) KULTURY	- 25 -
II. 5. VÝDAJE (NÁKLADY) KULTURY	- 27 -
II. 5. 1. Členění výdajů a nákladů	- 27 -
II. 5. 2. Měření výdajů	- 28 -
II. 5. 3. Zdroje financování	- 29 -
II. 5. 4. Převody	- 30 -
II. 6. ODVĚTVOVÝ AGREGÁTNÍ UKAZATEL	- 30 -
II. 7. TVORBA NEFINANČNÍHO KAPITÁLU	- 31 -
II. 8. ZAMĚSTNANOST V KULTUŘE	- 31 -
II. 9. ZAHRANIČNÍ OBCHOD V OBLASTI KULTURY	- 35 -
II. 11. SOUSTAVA STANDARDNÍCH TABULEK	- 45 -
III. SEZNAM ZKRATEK	- 60 -
IV. ZDROJE	- 61 -

Úvod

Kultura je značně strukturovanou oblastí různorodých individuálních, skupinových i společenských zájmů, aktivit a činností. Přispívá k rozvoji intelektuální, emocionální i morální úrovně jedince a plní v tomto smyslu výchovně vzdělávací funkci. Napomáhá identifikaci člověka s domovem, se společností a zároveň je prostředkem sebepoznání, tedy formování jeho osobnosti. Je považována za určující část národní identity. Je duchovním základem, který zvyšuje kvalitu života a podílí se na tvorbě respektovaných hodnot a zároveň je předpokladem udržitelného rozvoje. Kultura patří k mezinárodně uznávaným indikátorům vyspělosti společnosti.

V souladu s definicí UNESCO je kultura souborem distinktivních duchovních a hmotných, intelektuálních i citových rysů, které charakterizují společnost nebo společenskou skupinu; kultura zahrnuje vedle umění a písemnictví také způsoby života, způsoby soužití, hodnotové systémy, tradice a přesvědčení.

Výsledkem historického vývoje v prostoru Čech, Moravy a Slezska je skutečnost, že kultura není ztotožňována pouze s uměním (autorskou tvorbou a jejími výsledky), nýbrž zahrnuje celou šíři projevů, produktů, tradic včetně projevů tradiční lidové kultury, činností subjektů působících v oblasti kultury jako jsou produkční a specializované instituce (knihovny, muzea, galerie, divadla, kulturní domy a další), občanská sdružení a další nevládní neziskové organizace. Do kultury jsou zahrnovány také urbanismus městských a venkovských sídel, životní styl obyvatel, mezilidské vztahy a normy chování. Ostatně toto široké pojetí kultury se ztotožňuje se Závěrečnou deklarací Světové konference o kulturních politikách z r. 1982, znovu potvrzené v dokumentu z Mezivládní konference o kulturních politikách pro rozvoj (Stockholm 1998).

Stále větší význam mají veřejné služby kultury, poskytované nejrůznějšími subjekty a podporované z veřejných rozpočtů. Zabezpečují totiž uspokojování kulturních potřeb občanů, poskytují prostor a podmínky pro realizaci jejich kulturních zájmů. Dostupnost veřejných služeb kultury je indikátorem koncepce trvale udržitelného života, a to již od jejího prvního přijetí vládou ČR. Procento vykázaných výdajů na kulturu z celkových výdajů veřejných rozpočtů je významnou informací, která umožňuje posoudit, jakou pozornost věnuje veřejná správa podmínkám zabezpečení veřejných služeb, péči o hmotné i nehmotné kulturní dědictví a vytváření podmínek pro tvorbu nových kulturních hodnot.

Ústava ČR zaručuje svobodný a rovný přístup občanů ke kultuře. Úkolem státu, krajů a obcí je udržovat a zpřístupňovat kulturní dědictví, podporovat kulturní aktivity a svobodnou a kreativní tvůrčí činnost. Kultura je v souladu se zákonnými normami v samostatné působnosti samosprávy. Stát si ponechal výkonné pravomoci pouze v otázkách kulturního dědictví, zatímco v živé kultuře má nástroje jen dotační a doporučující. Přestože od r. 1999 má ČR strategické dokumenty pro rozvoj kultury (Státní kulturní politika ČR na období 2009-2014 a na období 2015-2020 z let 2008 a 2015) a řadu dalších podpůrných dokumentů (zejména zákon č. 203/2006 Sb. o některých druzích podpory kultury, Koncepce účinnější

podpory umění na období 2007 – 2013) stále nemá kultura postavení odpovídající jejímu významu pro společnost i tradici.

Respektování zvláštního charakteru kulturních činností, statků a služeb nebrání pohledu na kulturu jako na odvětví, které se může podílet na ekonomickém rozvoji země, zejména na zvyšování zaměstnanosti, oslabování vlivů destabilizujících sociální prostředí, na kultivaci obyvatel rovněž ve smyslu zkvalitňování občanské společnosti. Z hlediska národního hospodářství je kultura samostatným sektorem a spadá do působnosti Ministerstva kultury. Kultura je nejen producentem statků a služeb zvláštní povahy, z nichž některé lze z hlediska ekonomického přínosu jen obtížně kvantifikovat, ale současně je odběratelem jiných statků a služeb, čímž vstupuje do interakce s ostatními odvětvími ekonomiky. Přínos kultury pro ekonomický rozvoj byl v minulosti v Evropské unii (potažmo v České republice) opomíjen. Ke změně došlo až v nedávné době, a kultura tak začala být považována za významné odvětví národního a evropského hospodářství.

I. Kultura v ČR

Kultura v období po listopadu 1989 prošla rozsáhlou transformací, která zrušila státní monopol a přinesla kultuře svobodný prostor. Vzniklo obrovské spektrum nevládních nezávislých iniciativ. Právo na svobodný přístup ke kultuře je deklarováno Ústavou ČR

Oblast kultury byla začleněna do Strategie udržitelného rozvoje ČR jako nezbytná a nezaměnitelná součást našeho národního i mezinárodního fungování ve světě. Současná státní kulturní politika vnímá kulturu jako sektor, který může v příštích letech sehrát zásadní roli v rozvoji české společnosti a o který lze do značné míry opřít ekonomický i sociální rozvoj státu. Česká republika může díky geografické poloze i bohaté kulturní tradici pozitivně využít kontaktu evropských i globálních kulturních vlivů, zcela v souladu s idejemi Evropské unie.

Mezi silné stránky českého kulturního prostředí patří podle SWOT analýzy Ministerstva kultury z roku 2007¹ stávající kulturní aktivity a zlepšující se infrastruktura kulturních subjektů různého charakteru, včetně nestátních neziskových a privátních (knihovny, divadla, orchestry, muzea, památky, filmové přehlídky a festivaly aj.), jejich hustá síť, pluralita nabídky a široké spektrum činností a kvalitních služeb, které zvyšují dostupnost kultury. Ačkoliv jsou financování a ekonomické nástroje podpory považovány také za relativně silné stránky české kultury, patří zároveň mezi nejcitelnější slabiny českého kulturního prostředí. Celkový nedostatek finančních prostředků ve všech směrech a oborech a na všech úrovních znemožňuje snahu o splnění naplánovaných cílů v oblasti kultury (problematická je zejména grantová politika s nedostatečnými zdroji na všech úrovních veřejné správy, nedostatečná

¹ SWOT analýza Ministerstva kultury a dotazníkové šetření mezi kraji ČR a dalšími subjekty činnými v oblasti kultury uskutečněné v r. 2007

podpora občanských sdružení, vývozu české kultury do zahraničí a lokálních kulturních center).

Nedostatek finančních prostředků zabraňuje obnově poměrně zastaralé technické základny kultury, která by měla sloužit k efektivnímu využívání nových informačních a komunikačních technologií (rozšiřování internetu a digitalizace). Nicméně za stávající situace využívá Česká republika poměrně dobře své možnosti a snaží se činit kulturu přístupnější pro odbornou i širokou veřejnost i pro lidi se specifickými potřebami.

Na poměrně vysoké úrovni je v ČR oblast zájmového mimoškolního vzdělávání, ve které působí řada subjektů a kde vzniká mnoho kvalitních projektů.

Hrozbu pro trvale udržitelný rozvoj kulturní oblasti představuje vývoj objemu výdajů veřejných rozpočtů určených na financování kultury. Výdaje veřejných rozpočtů v oblasti kultury nominálně sice rostou, reálně však stagnují v poměru k celkovým výdajům veřejných rozpočtů (i k HDP). Nedostatečný ekonomický potenciál by mohl v budoucnosti ohrozit i naplňování hlavních cílů kulturní politiky Evropské unie i ČR, kterým je podporování mezinárodní spolupráce, tj. podpora dohod a výměn mezi státy a podpora kultury místní.

Česká republika podporovala řadu strategií a projektů, které by měly posloužit rozvoji kultury v kontextu národním i mezinárodním: kromě Strategie udržitelného rozvoje to byla Strategie hospodářského růstu České republiky 2005-2013, Strategie regionálního rozvoje České republiky, Strategie účinnější státní podpory kultury (Kulturní politika), Koncepce účinnější podpory umění na léta 2007-2013, Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 až 2010, Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu a Programy rozvoje krajů a krajské kulturní koncepce.

Kulturní politika České republiky na léta 2015 – 2020 si v těchto souvislostech klade za cíl využít přínosu umění a kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností. Ekonomické toky v sektoru kultury poskytují doposud nedostatečnou informaci o přínosech pro tuzemskou ekonomiku i tuzemské neekonomické sektory. Cílem metodiky je získat a analyzovat objem produkce a služeb ve finančním vyjádření, měřit produktivitu, resp. efektivitu jednotlivých oborů kultury a měrné náklady na dosažení jednotek výkonu, atd. Jednou z cest je sestavení a využití tzv. satelitního účtu kultury.

I. 1 Vymezení kultury (kulturního sektoru)

Vymezení kultury resp. kulturního sektoru je výchozím bodem sestavování satelitního účtu kultury. S ohledem na mezinárodní srovnatelnost dat vychází jak z dostupných mezinárodních dokumentů², tak i našich interních potřeb.

Oblast kultury můžeme definovat jako skupinu odvětví kulturního, resp. tvůrčího či kreativního průmyslu pomocí mezinárodních klasifikačních systémů. Určitá oblast kultury může zahrnovat navzájem propojené činnosti hospodářského i čistě společenského rázu. Nutno říci, že kultura je jednou z nejsložitějších sfér společenského života. S tím souvisí i problematičnost jejího jasného vymezení a kvantitativního postižení.

V zásadě lze široký a složitý sektor kultury vymezit, resp. členit ze tří pohledů:
s využitím obsahového přístupu dle druhu činnosti
dle sledovaného účelu a postupu času v rámci druhů činnosti
dle úrovně participace na (v) kultuře.

Ad a)

S využitím obsahového přístupu členíme kulturu do oblastí či odvětví, sfér (skupin příbuzných oblastí), do tradičního umění, kulturních a kreativních průmyslů a podle jednotlivých poskytovatelů.

Ad b)

Z pohledu účelu a času etapy či fáze členící kulturu na tvorbu (produkci), uchování hodnot, šíření kulturních služeb a statků, obchod s kulturními službami a statky, vzdělávání a spotřebu kulturních služeb a statků. Hovoříme o tzv. kulturním cyklu. Ten mimo jiné předpokládá vzájemnou provázanost jednotlivých činností (etap), vč. zpětné vazby, jejímž prostřednictvím spotřeba kultury dává podnět k tvorbě nových kulturních produktů. v některých případech mohou některé fáze cyklu i splývat. Např. činnosti vázající se ke kulturnímu dědictví se vyskytují pouze ve fázi poskytování a účasti.

Ad c)

Třetím rozměrem členění kultury je stupeň participace (lidí) na (v) kultuře. Nejnižší představuje pasivní účast (např. nákupem vstupenek do kina či muzea), vyšší je opakovaná pasivní účast či neomezená reprodukce originálu (např. nákup knihy či televize) a nejvyšším stupněm

² OECD (International Measurement of the Economic and Social Importance of Culture, Paris, 2007)

UNESCO – Institute of Statistics (The 2009 UNESCO Framework on Cultural Statistics, Paris 2009)

EUROSTAT (Projekt Essnet Culture, 2011)

EVROPSKÁ KOMISE (Zelená kniha – Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví), Brusel 2010

je aktivní participace na amatérské či profesionální úrovni (činnost spisovatele, herce, zpěváka, malíře atd.). Z tohoto pohledu lze také hovořit o kulturních aktivitách využívajících publikum na straně jedné a aktivitách využívajících trh na straně druhé.

Co se termínu kulturní statek, služba a činnost týče, lze říci, že *kulturní statky* vypo-
vídají o myšlenkách, symbolech a způsobech života, z nichž některé mohou být předmětem
autorského práva. *Kulturní služby* samy nepředstavují hmotné kulturní produkty, ale usnad-
ňují jejich výrobu, vč. reprodukce, distribuci a užití. *Kulturní činnosti* představují nebo zpro-
středkovávají kulturní projevy bez ohledu na svou komerční hodnotu.

Oblasti, sféry, poskytovatele apod. sektoru kultury je nutno definovat tak, aby mezi
nimi nebyly žádné průniky.

Spolu s rozhodujícími, resp. hlavními oblastmi (odvětvími) rozlišujeme i další – pří-
buzné oblasti s méně těsnou vazbou k sektoru kultury a konečně oblasti s kulturou volněji
související.

I. 1. 1 Hlavní kulturní oblasti - základní vymezení založené na klasifikaci NACE

Pro potřeby sestavení satelitního účtu členíme kulturní sektor – v souladu s výsledky projektu
EU Essnet Culture - do těchto oblastí (odvětví) v návaznosti na třídy CZ NACE.

I. 1. 1. 1 Kulturní dědictví

Kulturní dědictví zahrnuje kulturní statky vzniklé v minulosti. Dělíme jej na hmotné a ne-
hmotné. Hmotné dále členíme na movité a nemovité.

Nehmotné kulturní dědictví³ je fenomén, který se může projevovat napříč všemi ob-
lastmi kultury, může se odrážet v řemeslné výrobě, ve scénickém umění apod. Statisticky je
proto částečně sledováno i v rámci jiných oblastí.

Hmotné kulturní dědictví nemovité zahrnuje památníky, skupiny budov a památkově
významná místa, jež jsou nositeli rozmanitých hodnot a mají historický, umělecký, estetický
a společenský význam. Jsou to *hrady zámky, kláštery, kostely, zříceniny, mlýny a věže* zpří-
stupněné za vstupné.

Dále sem patří *muzea⁴ a galerie (muzea výtvarných umění)*. Muzea jsou definována
jako neziskové instituce ve službách společnosti a jejího rozvoje. Jsou otevřena veřejnosti
a získávají, uchovávají, odborně zkoumají a vystavují hmotné i nehmotné dědictví lidstva.
Patří sem i památkově chráněná území.

³ Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví 39/2009 Sb. m. s.

⁴ Definice UNESCO-ICOM (International Council of Museums)

Movité hmotné kulturní dědictví zahrnuje sbírky muzeí a galerií, mobiliární fondy hradů a zámků či kultovních staveb, kamenné plastiky v krajině apod.

Do kulturního dědictví dále patří archivy, knihovny a také archeologická naleziště a jim odpovídající aktivity.

V návaznosti na výše obsahově vymezené kulturní dědictví se do této oblasti také zahrnuje maloobchod se známkami a mincemi, suvenýry a uměleckými předměty, starožitnostmi a s upotřebenými knihami (antikvariáty).

CZ NACE: 91.01, 02, 03; 47.78, 79(část)

I. 1. 1. 2 Interpretační (scénické) umění

Tato oblast zahrnuje všechny druhy živých kulturních akcí.

Scénické umění zahrnuje činnosti profesionálů i amatérů, jako je divadlo všech druhů, tanec všech druhů, opera, muzikál a další. Dále sem patří akce, které se vyskytují lokálně, např. festivaly a tradice udržované lokálním společenstvím a také vystoupení taneční, kabaretní a v cirku.

Hudba je zahrnuta v celém svém rozsahu od živých i nahraných hudebních vystoupení, vč. stahování nahrávek, jejich umístování na internet.

Do interpretačního umění je třeba zahrnout i tu jeho část, která je tvořena uměním amatérským (divadlo, hudba, tanec apod.)

Dále se do interpretačního umění zahrnují i související technické podpůrné činnosti (správa kulturních zařízení sloužících interpretačnímu umění).

CZ NACE: 90.01, 02, 04

I. 1. 1. 3 Výtvarné (vizuální) umění

Výtvarné umění zahrnuje formy umění, které se zaměřují na vytváření děl svou povahou vizuálních. Tato oblast zahrnuje *výtvarné umění* jako je malba, kresba, sochařství, *umělecká řemesla, fotografie a specializované služby designu*. Patří sem i spisovatelé a nezávislí novináři.

Dále se do vizuálního umění se zahrnují související technické podpůrné činnosti včetně míst, kde se příslušná díla vystavují a prodávají.

CZ NACE: 74.10, 20; 90.03

I. 1. 1. 4 Periodický a neperiodický tisk

Tato kategorie zahrnuje nakladatelskou a vydavatelskou činnost: *Knihy a periodické i neperiodické tiskoviny (noviny a časopisy) včetně prostoru pro inzerci. Dále aktivity zpravodajských agentur a překladatelské a tlumočnické služby. v návaznosti na tisk sem také patří knižní veletrhy a maloobchodní prodej knih a dalších tiskovin (novin, časopisů apod.).*

CZ NACE: 58.11, 13, 14; 63.91; 74.30; 47.61, 62

I. 1. 1. 5 Audiovizuální a interaktivní média

Do této oblasti patří *rozhlasové a televizní vysílání, film a video (ve fázi tvorby, distribuce, půjčování i projekce), interaktivní média, počítačové hry, zvukové nahrávky a maloobchodní prodej hudebních nahrávek a video záznamů.*

Interaktivní média pokrývají oblast videoher, vč. jejich tvorby. Jedná se o novou formu kulturního projevu, který se převážně vyskytuje na internetu.

CZ NACE: 58.21; 59.11, 12, 13, 14, 20; 60.10, 20; 47.63; 77.22

I. 1. 1. 6 Architektura

Do této oblasti patří *navrhování a plánování staveb, územní plánování měst a obcí, vypracování architektonických projektů všech druhů a dále různé služby a poradenství v architektuře.*

CZ NACE: 71.11

I. 1. 1. 7 Reklama

Tato oblast zahrnuje *veškeré aktivity reklamních agentur.*

CZ NACE: 73.11

I. 1. 1. 8 Umělecké vzdělávání

Do této oblasti patří *hudební, taneční, dramatické a jiné umělecké vzdělávání včetně souvisejících podpůrných činností (služeb).*

CZ NACE: 85.52

I. 1. 1. 9 Správa a podpora kulturní činnosti

Do této oblasti spadají *správní činnosti prováděné ministerstvem kultury a dalšími institucemi a též činnosti občanských sdružení a dalších speciálních organizací oprávněných k výkonu kolektivní správy práv či provádějících podporu kulturní činnosti.*

CZ NACE: 84.11(část), 12 (část), 94.99.2(část), 94.99.9 (část)

I. 1. 1. 10 Kulturní sféry

Příbuzné oblasti lze seskupovat do tzv. sfér. v tomto směru rozeznáváme sféry:

- Kulturní dědictví (oblast hmotného, nehmotného kulturního dědictví a architektury)
- Živá originální umělecká tvorba (oblast interpretačního umění, vizuálního umění, reklamy a uměleckého vzdělávání)
- Kulturní média (oblast periodického a neperiodického tisku a audiovizuálních a interaktivních médií)
- Správa a podpora kulturní činnosti (oblast provozu a správy vč. organizací oprávněných k výkonu kolektivní správy práv apod.)

I. 1. 1. 11 Kulturní a kreativní sektor

Kulturu členíme na kulturní a kreativní sektor takto:

1. KULTURNÍ SEKTOR

- a) tradiční umění (kulturní dědictví, výtvarné a interpretační umění, umělecké vzdělávání)
- b) kulturní průmysly (tisk, audiovizuální a interaktivní média)

2. Kreativní sektor (design, architektura a reklama).

I. 1. 2 Příbuzné oblasti

I. 1. 2. 1 Cestovní ruch

Souvislost s problematikou kultury vychází z cíle mnoha turistů spočívajícího v poznávání jiných kultur. v úvahu přicházejí výdaje na dopravu, ubytování a další výdaje. Cestovní ruch se samozřejmě kvalitativně liší od ostatních oblastí kultury. Existuje metodologie pro měření hospodářských dopadů cestovního ruchu, která je založena na účtu cestovního ruchu.

I. 1. 3 Oblasti související s kulturou

I. 1. 3. 1 Pomocná odvětví průmyslu

Pomocná odvětví byť svým obsahem jsou jen částečně kulturní, usnadňují a umožňují tvorbu, výrobu a distribuci kulturních produktů. Patří sem počítače, IT vybavení a další prostředky interaktivních médií a také výroba hudebních nástrojů.

Aktivita uvedených příbuzných oblastí nejsou do satelitního účtu kultury zahrnuty.

I. 2 Kulturní činnosti, statky a služby definované pomocí kódů NACE

	Oblast	Produktivní činnosti	NACE	Statky a služby
		Popis		Popis
Hlavní kulturní oblasti 1.	Kulturní dědictví O.11	Činnost muzeí a galerií	91.02	Služby muzeí, vč. konzervace a archivace
		Provoz historicky významných míst a staveb	91.03	Služby související s provozem kulturních památek, historických staveb a dalších turistických zajímavostí
		Činnost archivů	91.01	Služby veřejných archivů
		Činnost knihoven	91.01	Služby veřejných knihoven
		Archeologická naleziště	91.03	Provoz a ochrana kulturních památek a historických staveb
		Maloobchodní prodej s novým zbožím	47.78	Maloobchod se známkami, mincemi, suvenýry, uměleckými předměty
		Maloobchodní prodej s použitým zbožím	47.79	Maloobchod s použitými knihami, se starožitnostmi
	Interpretační umění O.12	Interpretační (scénická) umění	90.01	Produkce živých divadelních představení, koncertů, operních nebo tanečních vystoupení, činnosti skupin, společenství, orchestrů nebo kapel, festivaly, činnost jednotlivých umělců jako herců, tanečníků, hudebníků, recitátorů aj.
			90.04	Provoz budov a zařízení pro uvádění scénických představení, divadel, koncertních sálů a dalších kulturních zařízení
			90.02	Podpůrné činnosti související s produkcí živých divadelních představení, koncertů, oper, tanečních a jiných jevištních vystoupení – činnost režisérů, producentů, jevištních výtvarníků a dělníků, osvětlovačů aj.
	Výtvarné umění O.13	Výtvarné umění	90.03	Zahrnuje činnosti jednotlivých umělců jako sochařů, malířů, kreslířů, rytců, grafiků, atd., restaurování uměleckých děl, např. obrazů
		Tvůrčí činnost	90.03	Činnost jednotlivých spisovatelů všech žánrů, nezávislých novinářů

	Oblast	Produktivní činnosti	NACE	Statky a služby
		Popis		Popis
		Návrhářské činnosti (design)	74.10	Zahrnuje módní design oděvů, šperků, nábytku, průmyslový design, činnost grafiků, aranžérů
		Fotografické činnosti	74.20	Zahrnuje profesionální a komerční fotografickou produkci, fotografické služby, zpracování filmu
		Umělecká řemesla	C,odd.13-32	Různé obory charakterizované výrobky s vysokým podílem ruční práce řemeslníka
	Periodický a neperiodický tisk O.14	Vydávání knih	58.11	Vydávání knih ve formě tištěné, elektronické (CD, e-knihy atd.), zvukové nebo na internetu.
		Vydávání novin	58.13	Vydávání novin (vč. reklamních), které jsou vydávány nejméně čtyřikrát týdně. Tyto mohou být zveřejňovány v tištěné nebo v elektronické formě (vč. internetu).
		Vydávání časopisů	58.14	Vydávání časopisů a jiných periodik, které vycházejí méně než čtyřikrát týdně. Tyto mohou být zveřejňovány v tištěné nebo v el. formě (vč. internetu).
		Překladatelská a tlumočnická činnost	74.30	Služby překladatelů a tlumočnicků
		Maloobchodní prodej knih	47.61	Maloobchod s prodejem knih
		Maloobchodní prodej novin, časopisů a papírnickým zbožím	47.62	Maloobchod s novinami, časopisy a papírenským zbožím
		Činnost zpravodajských tiskových kanceláří a agentur	63.91	Služby zpravodajských agentur novinám a periodikům
	Audiovizuální a interaktivní média O.15	Vydávání počítačových her	58.21	Počítačové hry pro všechny platformy (na fyzickém nosiči, on-line hry apod.)
		Produkce filmů, videozáznamů a televizních programů	59.11	Kinematografický film, exponovaný a vyvolaný, též se zvukovou stopou či pouze s ní Filmy a jiné videozáznamy na discích, kazetách nebo jiných nosičích, Filmy a jiné videozáznamy stažitelné z internetu Produkce filmů, videozáznamů a televizních programů

	Oblast	Produktivní činnosti	NACE	Statky a služby
		Popis		Popis
		Postprodukce filmů, videozáznamů a televizních programů	59.12	Montáž, přehrávání filmu na pásek, opatření filmu úvodními a závěrečnými titulky, titulkování, počítačová grafika, animace a speciální efekty, vyvolávání a zpracovávání filmů, stejně jako činnosti filmových laboratoří a speciálních studií pro animované filmy
		Distribuce filmů, videozáznamů a televizních programů	59.13	Distribuční služby v oblasti filmů, videozáznamů, televizních a rozhlasových pořadů. Distribuce kinům, televizním sítím a stanicím
		Promítání filmů	59.14	Promítání filmů a videozáznamů v biografech, ostatních promítacích sálech nebo venku
		Pořizování zvukových nahrávek a hudební vydavatelské činnosti	59.20	Hudebniny a notové záznamy, v tištěné nebo rukopisné podobě Hudební audiodisky, kazety nebo jiné fyzické nosiče Pořizování zvukových nahrávek Pořizování zvukových nahrávek naživo Originály zvukových nahrávek Licenční služby k právu užívat originály zvukových nahrávek literárních, akustických či zábavních děl
		Rozhlasové vysílání	60.10	Originály rozhlasového vysílání, programy rozhlasových stanic, tvorba rozhlasových programů
		Tvorba televizních programů a televizní vysílání	60.20	Originály televizních vysílání, programy televizních kanálů, tvorba televizních programů
		Maloobchodní prodej s audio- a videozáznamy	47.63	Maloobchod s hudebními nahrávkami, audiopásky, kompaktními disky a kazetami, s videokazetami a DVD
		Pronájem videokazet a disků	77.22	Pronájem videokazet, gramofonových desek, CD, DVD aj.
	Architektura O.16	Architektonické činnosti	71.11	Poradenské činnosti architektonické zahrnující plánování staveb a vypracování projektů a územní plánování měst, obcí a architektura krajiny
	Reklama O.17	Činnost reklamních agentur	73.11	Komplexní reklamní služby

	Oblast	Produktivní činnosti	NACE	Statky a služby
		Popis		Popis
	Umělecké vzdělávání O.18	Umělecké vzdělávání	85.52	Zahrnuje činnosti učitelů hry na klavír a jinou hudební výuku, uměleckou výuku, výuku tance, dramatické školy, umělecké a uměleckoprůmyslové, herecké a fotografické školy (mimo VŠ)
	Správa kultury a podpora kulturní činnosti O.19	Správa prováděná veřejným sektorem	84.11	Správní činnosti MK a některých dalších institucí
		Regulace činností souvisejících s kulturou	84.12	Veřejná správa programů zaměřených na zlepšení pohody občanů v oblasti kultury
		Činnosti organizací na podporu kulturní činnosti	94.99.2	Činnost občanských sdružení, klubů apod. a organizací ochrany autorských práv
		Činnost ostatních organizací	94.99.9	Činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování spol. zájmů
Příbuzné oblasti 2.	Cestovní ruch	Ubytování v hotelích a podobných ubytovacích zařízeních	55.10	Krátkodobé pobyty návštěvníků v hotelích a motelech
		Rekreační a ostatní krátkodobé ubytování	55.20	Krátkodobé pobyty návštěvníků v kempech a hostelech aj.
		Činnost cestovních kancelářů	79.12	Služby cestovních kancelářů, organizování zájezdů, vč. návštěv kulturních akcí
		Pozemní osobní doprava	49.39	Silniční doprava osob charterová, zájezdová, příležitostná
		Pobřežní osobní doprava	50.10	Provoz lodí pro exkurze, zábavu aj.
		Vnitrostátní nepravidelná letecká osobní doprava	51.10.2	Vyhlídkové lety
		Ostatní rezervační a související činnosti	79.90	Rezervační služby související s cestováním Činnost agentur zabývajících se prodejem vstupenek na kulturní akce
Související oblasti 3.	Pomocná odvětví průmyslu	Rozmnožování nahrávaných nosičů	18.20	Rozmnožování gramofonových desek, CD a magnetofonových pásek s hudebními nebo jinými zvukovými nahrávkami z originálních (masterových) záznamů - rozmnožování CD, DVD a videokazet s nahrávkami filmů a jinými videonahrávkami z originálních (masterových) záznamů

	Oblast	Produktivní činnosti	NACE	Statky a služby
		Popis		Popis
		Výroba optických a fotografických přístrojů a zařízení	26.70	Výroba fotoaparátů, filmových a digitálních kamer, filmových projektorů a diaproskopů, zpětných projektorů
		Tisk novin	18.11	Tiskařské služby
		Tisk ostatní, kromě novin	18.12	Tiskařské služby
		Výroba počítačů a periferních zařízení	26.20	Výroba nebo í počítačů stolních, přenosných (laptopů), počítačových serverů a účelových počítačových terminálů; výroba počítačových periferních zařízení, např. paměti pro uložení dat, přístrojů pro vstup a výstup dat (tiskárny, monitory, klávesnice)
		Výroba komunikačních zařízení	26.30	Výroba telefonních a datových telekomunikačních zařízení pro přenos signálů kabelem nebo vzdušnou cestou, např. rozhlasové a televizní vysílací přístroje a bezdrátová komunikační zařízení
		Poradenství v oblasti počítačů a správa počítačového vybavení	62.02,03	Plánování a navrhování zakázkových počítačových systémů, které zahrnují hardwarové, softwarové a komunikační technologie. Mezi tyto činnosti může patřit také související školení a podpora uživatelů.

	Oblast	Produktivní činnosti	NACE	Statky a služby
		Popis		Popis
		Výroba hudebních nástrojů	32.20	Zahrnuje výrobu: - strunných hudebních nástrojů - klávesových strunných nástrojů včetně automatických pian - klávesových a píšťalových varhan, včetně harmonií a podobných klávesových - nástrojů s kovovými jazýčky - akordeonů a podobných nástrojů včetně foukacích harmonik - dechových nástrojů - bicích hudebních nástrojů - elektronických hudebních nástrojů - hracích skříní, orchestrionů, flašinetů atd. - dílů a příslušenství hudebních nástrojů: - metronomů, ladiček, ladicích píšťal, karet, disků a válců pro mechanické hrací skřínky atd.

II. Manuál satelitního účtu kultury (dále také „kulturní účet“ či „systém účtů“)

II. 1. Měření ekonomické a společenské dimenze kultury

Ekonomický rozměr kultury lze kvantifikovat mnohem snadněji než její rozměr společenský. Některé aspekty společenského rozměru kultury jsou vázané na její symbolickou hodnotu tím, že propůjčuje společenstvím vědomí identity. Samozřejmě, tyto fenomény jsou - pokud vůbec – velmi těžko uchopitelné a měřitelné.

Zdrojem informací o společenském a ekonomickém významu kultury mohou být mimo jiné údaje o účasti na kulturních aktivitách. Hospodářský rozměr těchto údajů je možné podchytit prostřednictvím počtu účastníků placených kulturních činností, výší jejich celkových výdajů na související s kulturní služby a statky atd.

Dalším důležitým zdrojem informací o společensko-ekonomickém významu kultury jsou také informace o zaměstnanosti v sektoru kultury.

Mnoho jiných prvků tvorby a šíření kultury zahrnuje ekonomickou transakci s měřitelnými parametry. Ekonomickými aspekty se rozumí pro účely této studie všechny činnosti, služby a statky vyprodukované kulturními organizacemi. Každá z oblastí je definována výčtem jednotlivých kulturních činností, statků, služeb nebo zaměstnání, označenými klasifikací NACE a vztaženými k jednotlivým fázím kulturního cyklu.

Hospodářské údaje o kulturní produkci a zaměstnanosti v kultuře se získávají ze statistických zjišťování u poskytovatelů kulturních statků, služeb a činností, dále ze statistických zjišťování u domácností, z různých doplňkových průzkumů, administrativních zdrojů apod.

Nástrojem pro sledování finančního hospodaření v oblasti kultury může být soustava tabulek zachycujících různé členěné náklady a výdaje příslušných činností, zdroje jejich financování, počty zaměstnanců, potřebu a tvorbu kapitálu atd., která je obvykle označována jako systém účtů.

Tento systém účtů má dlouhou tradici ve zdravotnictví, funguje ale např. i v oblasti turismu (cestovního ruchu), životního prostředí, vědy a výzkumu či ve vzdělávání. Naproti tomu je systém sestavování kulturních účtů teprve na svém počátku, a to nejen v České republice, ale i v rámci zemí Evropské unie.

Zpracování výše zmíněných účtů sleduje dva základní cíle: v národním měřítku poskytuje důležité informace pro ekonomická a politická rozhodování týkající se dané oblasti, v měřítku širším vytváří základ pro mezinárodní porovnávání a analytická hodnocení. Je tedy zřejmé, že - nehledě na různá národní specifika - by měl uvedený systém účtů vyhovovat

mezinárodně platným či přijatelným normám a pravidlům tak, aby jej bylo možno porovnávat s ostatními v čase a prostoru, tj. stále a mezi jednotlivými zeměmi.

Cílem vedení těchto účtů je zejména postihnout všechny finanční toky, které do kultury na jedné straně vcházejí a na straně druhé z kultury vycházejí. Nemalý význam mají také informace o **postavení a váze sektoru kultury v ekonomice** jako celku.

Aby bylo postižení uvedených charakteristik spolehlivé, je třeba splnit následující předpoklady:

- jasné vymezení kulturních aktivit a jejich nositelů
- přesná definice jednotlivých faktorů (dimenzí) pohybu finančních toků
- sestavení standardních tabulek umožňujících klasifikovat finanční toky ve formě výdajů a příjmů dle různých faktorů (zdroje vč. domácností, druh aktivity a její poskytovatel, způsob užití finančních prostředků, zaměstnanost, investice atd.)
- co nejširší uplatnění obecně přijímaných unifikačních nástrojů třídění jevů jako jsou klasifikace a číselníky.

Manuál účtu kultury (kap. II) je v porovnání s kap. I vymezující kulturní oblasti zaměřen pouze na ty činnosti, poskytovatele kulturních služeb atd., za které jsou ve stávajících informačních zdrojích potřebná data.

Jádrem satelitního účtu kultury (dále také „ÚK“) je soustava standardních tabulek, která, by v kvantifikované podobě měla poskytnout odpovědi na následující otázky:

- odkud zdroje financování pocházejí (např. státní rozpočet a další veřejné rozpočty, vstupné hrazené návštěvníky, úhrada za nákup knih, nahrávek, sponzoři apod.)?
- kde jsou využity (cílové určení získaných prostředků – např. poskytovatelům kulturních činností, služeb a statků, příjmy státního rozpočtu)?
- jaké činnosti, statky a služby (zboží) jsou financovány (dle klasifikace kulturních aktivit) – viz str. 10 – 13?
- na jaké konkrétní hospodářské prostředky či účely jsou finanční zdroje využity (dle účetního členění výdajů a příjmů)?
- Jaké pracovní zdroje a za jakých podmínek v kultuře působí
- jaká je váha kultury v ekonomice země (měřeno podílem na makroekonomických ukazatelích)?

Formulace otázek pro sestavení účtů kultury je vcelku jasná, problematické je najít žádoucí odpovědi, zejména dostupná data. Základem pro získání potřebných dat budou sloužit údaje ze statistických šetření v oblasti kultury, data z dalších souvisejících statistických šetření a administrativních zdrojů.

Potřebný „národní“ manuál k sestavení účtů kultury, který by byl slučitelný s mezinárodním systémem, předkládá tento metodický materiál.

II. 2. Poskytovatelé kulturních služeb a statků

Veřejné služby kultury zahrnují činnosti různých poskytovatelů, jimiž uspokojují kulturní potřeby obyvatel ČR.

Jejich výčet se v některých případech kryje s členěním oblasti kultury do odvětví, resp. do jednotlivých specifikací (např. muzea a galerie). Nutno však říci, že mezi pojmy „oblast“ a „poskytovatel“ je významný rozdíl. Zatímco první je vymezen z pohledu druhu poskytované služby, druhý institucionálně (která instituce či jednotlivec danou službu poskytuje).

Okruh poskytovatelů se může měnit, zejména v souvislosti možností získávání homogenních dat za instituce jednoho druhu.

Členění podle poskytovatelů kulturních služeb a statků přidává do výdajů na kulturu další důležitý rozměr. S určitým **zjednodušením můžeme rozlišit následující druhy poskytovatelů, jimiž se rozumí vlastníci či nájemci příslušných hmotných podmínek** (zařízení, budov apod.), **popř. zprostředkovatelé kulturních činností:**

P.1	Památkový objekt
P.2	Muzeum a galerie
P.3	Výstavní sál
P.4	Knihovna
P.5	Archiv
P.6	Divadlo
P.7	Koncertní sál / hudební soubor
P.8	Kulturní dům
P.9	Festival
P.10	Rozhlas
P.11	Televize
P.12	Kino
P.13	Ostatní poskytovatelé

Jednotlivé druhy poskytovatelů kulturních služeb lze definovat takto (bližší viz také www.statistikakultury.cz):

Památkové objekty jsou nemovité historické památky zpřístupněné návštěvníkům za vstupné. Patří sem hrady zámky, kláštery, kostely, zříceniny, mlýny věže apod. Památkové objekty, které jsou ve správě muzea nebo galerie, do této kategorie nepatří. Pokud je památkový objekt z části využit muzeem, galerií, případně jiným kulturním zařízením, započítává se pouze příslušná část příjmů a výdajů v souladu s výkaznictvím MK.

Muzeum a galerie (tzv. muzea výtvarných umění) je zařízení, které na základě průzkumu plánovitě shromažďuje, odborně spravuje a vědeckými metodami zpracovává sbírky hmotného dokladového materiálu o vývoji přírody a společnosti, o uměleckém tvoření nebo jiném druhu lidské činnosti a využívá těchto sbírek ke kulturní, osvětové a vědecké činnosti. Za pobočku muzea se považují ty detašované části muzea, které jsou mimo sídlo muzea a tvoří s ním organizační jednotku.

Výstavní sál je místo sloužící k vystavování uměleckých děl.

Knihovna je instituce sloužící primárně ke zpřístupnění knihovních jednotek veřejnosti. Moderní knihovny přitom svému návštěvníkovi (čtenáři) neposkytují pouze služby spojené s knihami či periodiky, ale nabízejí také další informační media a prostředky, jako jsou různé datové nosiče či počítačové sítě, především pak přístup na Internet.

Archiv je instituce určená k uchovávání, ochraňování, evidování a zpřístupňování historicky cenných písemných pramenů, vzniklých v rámci činnosti státních, městských a obecních orgánů či jiných právnických a fyzických osob.

Divadlo je místo (nejčastěji budova) určené k provozování scénických produkcí na jevišti před diváky v hledišti.

Koncertní sál je místo (nejčastěji budova) poskytující prostor pro vystoupení hudebního tělesa apod. Pod tohoto poskytovatele jsou zařazeny také (profesionální) hudební soubory.

Kulturní dům je objekt ve kterém probíhá různorodá kulturně - vzdělávací a zájmová činnost.

Festival - jsou významnou pravidelně (ročně) pořádanou kulturní akcí. Podle oborů kulturních aktivit členíme festivaly na divadelní, hudební, taneční, filmové a literární.

Rozhlas a televize jsou zařízení přijímající rozhlasové a televizní vysílání – pořady a další části vysílání uspořádané v rámci programu. Poskytovatelem televizních a rozhlasových programů jsou provozovatelé vysílání. Provozovatelem rozhlasového a televizního vysílání je právnická nebo fyzická osoba, která sestavuje program a má za toto vysílání redakční odpovědnost.

Kino je kulturní zařízení, jehož hlavní činností je pravidelné promítání filmů pro veřejnost za vstupné.

II. 3. Zdroje financování kultury

Zdroji financování kultury jsou veškeré provozní příjmy (snížené o zaplacené daně z příjmů), investiční dotace, přijaté úvěry a půjčky (bez splacených), vlastní vklady, dary apod. získané institucemi kulturního sektoru v průběhu referenčního roku.

K zamezení duplicitního započítávání zdrojů se v případě a nefinančních podniků a neziskových institucí (sektory - s 11 a s 15) je nutné vycházet z jejich upravených příjmů, které vyjadřují pouze příjmy získané z „podnikové“ sféry. Úprava spočívá v odpočtu příjmů získaných z veřejných zdrojů a z mezinárodních fondů (provozní dotace apod.) a dále příjmů pocházejících z domácností (vstupné, výdaje za knihy apod., dary). v úvahu je třeba vzít také změnu stavu úvěrů a půjček, vlastní vklady a platby daně z příjmu. Výše odpočtu příjmů z domácností se v případě nefinančních podniků a neziskových institucí (tj. mezi nimi) stanoví v poměru rozsahu jejich celkových příjmů (bez dotací apod.).

V zásadě by mělo platit, že celkové zdroje se rovnají součtu veřejných výdajů na kulturu, výdajů domácností, výdajů přijatých ze zahraničí, příjmů podniků a neziskových institucí v oblasti kultury z podnikové sféry, vlastních vkladů a změn stavu úvěrů a půjček, sníženému o odpočet částek zaplacených daní z příjmů.

Podle původu rozlišujeme zdroje:

- veřejné (vládní instituce - státní správa a samospráva poskytující prostředky přímou formou či nepřímou tj. daňovými úlevami apod.) – s 13 (dle European System of Accounts 2010, dále jen „ESA 2010“).
- soukromé (domácnosti, tržní nefinanční a finanční subjekty) - s 14 (vyjma s 141 + 142), s 11 a S12.
- nevládních neziskových organizací – s 15.
- nerezidentů (ostatní svět) – s 2

Pohyb finančních prostředků mající podobu příjmů či výdajů (výnosů, nákladů) zdrojů se v rámci kulturního účtu zachycuje v tzv. domácím (nikoli národním) pojetí, tj. včetně nerezidentů v tuzemsku a bez rezidentů v zahraničí. z toho je zřejmé, že např. výdaje domácností na kulturu jsou ovlivněny i rozsahem cestovního ruchu (výdaji uskutečněnými zahraničními návštěvníky).

Zdroje vstupující do sektoru kultury a jejich základní členění z pohledu jejich původu ukazuje tab. č. 1 uvedená v kap. II. 11.

II. 3. 1. Veřejný sektor

Tento sektor zahrnuje všechny institucionální jednotky na všech úrovních veřejné správy. Patří sem také veřejné neziskové instituce a tržní subjekty (veřejné korporace), které jsou kontrolované a financované zejména orgány veřejné správy.

Poznámka: podrobnější charakteristiku a definice financujících jednotek je možno najít v ESA 2010 (odst. 2.45 – 2.143).

Vládní instituce (S. 13)

Ústřední vládní instituce (S.1311)

Tento subsektor zahrnuje všechny správní resorty státu a jiné ústřední orgány, jejichž pravomoc se obvykle vztahuje na celé ekonomické území s výjimkou fondů sociálního zabezpečení. Do subsektoru patří ty neziskové instituce, které jsou pod kontrolou ústředních vládních institucí a jejichž pravomoc se vztahuje na celé ekonomické území (viz ESA 2010, odst. 2.114).

Místní vládní instituce (S.1313)

Tento subsektor zahrnuje takové druhy jednotek veřejné správy, jejichž pravomoc se vztahuje pouze na místně určenou část ekonomického území, s výjimkou místních orgánů fondů sociálního zabezpečení. Do tohoto subsektoru patří ty neziskové organizace, které jsou kontrolovány místními vládními institucemi a jejichž pravomoc se omezuje na ekonomické území ve správě místních vládních institucí (viz ESA 2010, odst. 2.116).

Poznámka: v jednotlivých zemích mohou být místní správní jednotky definovány různě. Alternativním názvem je např. „obec“.

II. 3. 2. Soukromý sektor

Tento sektor zahrnuje všechny rezidentské institucionální jednotky, které nepatří do veřejného sektoru.

Domácnosti (S.14)

Sektor domácností zahrnuje jednotlivce nebo skupiny jednotlivců jako spotřebitele a jako podnikatele vyrábějící tržní výrobky, nefinanční a finanční služby za předpokladu, že výroba výrobků a poskytování služeb nejsou prováděny samostatnými subjekty považovanými za kvazikorporace. Zahrnuje také jednotlivce nebo skupiny jednotlivců jako výrobce výrobků a nefinančních služeb výlučně pro vlastní konečné užití (viz ESA 2010, odst. 2.118).

Nefinanční podniky (S.11)

Sektor nefinančních podniků je tvořen institucionálními jednotkami, které jsou samostatnými právními osobami a tržními výrobci a jejichž hlavní činností je výroba výrobků a nefinančních služeb (viz ESA 2010, odst. 2.45 – 2.54).

Finanční instituce (S.12)

Sektor finančních institucí zahrnuje institucionální jednotky, které jsou nezávislými právními osobami a tržními výrobci a jejichž hlavní činností je produkce finančních služeb. Zabývají se převážně finančním zprostředkováním a pomocnými finančními činnostmi (viz ESA 2010, odst. 2.55 - 2.110).

Neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15)

Sektor neziskových institucí sloužících domácnostem (dále také „NI“) zahrnuje neziskové instituce, které jsou samostatnými právními osobami, poskytují služby domácnostem a jsou soukromými netržními výrobci. Jejich základní zdroje pocházejí z dobrovolných peněžních nebo naturálních příspěvků domácností jakožto spotřebitelů, z plateb poskytovaných vládními institucemi a z důchodů vlastnictví (viz ESA 2010, odst.2.129).

Poznámka: Zdroje NI, které mohou být vynakládány na kulturu jsou tvořeny zejména členskými příspěvky, dary v peněžní či v naturální formě od široké veřejnosti, firem či dotacemi od orgánů veřejné správy. Významným hospodářským zdrojem, jímž NI disponují, představuje přímé pracovního nasazení jejích členů při vytváření a poskytování kulturních služeb, statků, činností. Tento zdroj má vyčíslitelný ekonomický ekvivalent v úrovni mzdových nákladů, které by musel svým zaměstnancům uhradit subjekt jiného typu, poskytující danou službu či kulturní statek.

II. 3. 3. Nerezidenti

Tento sektor zahrnuje institucionální jednotky se sídlem v zahraničí. Pro potřeby kulturních účtů se dále člení na „EU“ (např. v případě využití Evropských strukturálních fondů), a „ Jiné mezinárodní instituce“ (např. UNESCO) - viz ESA 2010, odst. 2.131 – 2.134.

Poznámka: Jedná se o finanční toky mezi domácí ekonomikou a ostatním světem zahrnující především transfery související s členstvím ČR v mezinárodních či v nadnárodních institucích a dále s běžnou mezinárodní spoluprací.

II. 4. Výnosy (příjmy) kultury

Výnosy či příjmy představují časově rozlišené zvýšení ekonomického prospěchu, k němuž došlo v účetním období, a které se zároveň projevilo přírůstkem aktiv nebo snížením závazků (pro zjednodušení budeme v dalším textu pro výnosy a příjmy používat jednotné označení „příjmy“). Za příjmy nelze přitom považovat vklady do vlastního kapitálu vlastníků. Příjmy, resp. jejich úroveň za jednotku času, charakterizují ekonomickou výkonnost dané jednotky.

Příjmy se v zásadě člení „účelově“. Lze tak rozlišit příjmy z prodeje výkonů (kulturní statky, služby a činnosti), z prodeje aktiv, z přecenění aktiv a z úroků, dividend apod. Podle druhu činností, ve kterých byly dosaženy, se v rámci výsledku hospodaření rozlišují příjmy z provozní, finanční a mimořádné činnosti.

Podobně jako výdaje představují (prostý) úbytek peněžních prostředků, tak jejich protipól – příjmy – označují přírůstek peněžních prostředků. Ten může souviset s prodejem statků či služeb, stejně tak jako s dotacemi, sponzorskými příspěvky apod. Samozřejmě, z ekonomického pohledu je nemalý rozdíl mezi příjmy vlastními, ať už běžnými (např. vstupné, tržby z prodeje publikací) či kapitálovými (např. z prodeje investičního majetku, akcií apod.) a příjmy z vkladů vlastníků, dotací nebo sponzorských příspěvků.

Příjmy od domácností popř. jiných privátních subjektů jsou označovány – na rozdíl od transferů – za příjmy přímé (např. vstupné, koupě publikací, přijaté nájemné, sponzorské příspěvky).

Pro potřeby sestavení účtu kultury se **sledují celkové výnosy a příjmy** (bez DPH a spotřební daně) poskytovatelů kulturních aktivit (zboží) s **rozlišením – podle finančních zdrojů kultury – na:**

- **tržby za vlastní výkony (služby a zboží), z toho vybrané vstupné**
- **příspěvky a dotace na provoz (dle úrovně řízení veřejné správy)**
- **granty a ostatní příspěvky na provoz (dle základních skupin poskytovatelů**
- **statků a služeb)**
- **dary a sponzorské příspěvky**
- **tržby z prodeje nehmotného a hmotného majetku**
- **ostatní (výše neuvedené) výnosy**

Příjmy členěné dle kulturních oblastí a poskytovatelů obsahují tab. č.3 a 4 uvedené v příloze. Tab.č.2 ukazuje umístění finančních zdrojů dle oblastí a vybraných poskytovatelů.

Ve vztahu ke zdrojům použitým v kultuře by mělo v zásadě platit, že celkové zdroje jsou rovny celkovým provozním příjmům kulturních podniků a neziskových institucí zvýšeným o investiční dotace (z domova i ze zahraničí), dále o veřejné výdaje směřované

mimo oblast kulturních podniků a neziskových institucí, vlastní vklady majitelů a o změnu stavu úvěrů a půjček a sníženým o zaplacenou daň z příjmů.

V návaznosti na to, co je uvedeno v části II.3. by mělo o vztahu celkových zdrojů a příjmů (výnosů) kulturních institucí platit:

$$Z = VV + VD + Pp + s + Oi + (PÚ - SÚ) + VLV - DP = CPp + VVi + VVo + Si + Oi + VLV + (PÚ - SÚ) - DP$$

a dále:

$$CPp = Pp + VVp + VD + Sp$$

$$VV = VVp + VVi + VVo$$

$$S = Sp + Si$$

Kde:

Z = celkové finanční zdroje

VV = veřejné výdaje na kulturu

VD = výdaje domácností na kulturu

S = příjmy (dotace, granty apod.) z mezinárodního prostředí (nerezidenti)

PÚ = přijaté úvěry, půjčky apod.

SÚ = splacené úvěry, půjčky apod.

VLV = vlastní vklady

DP = zaplacená daň z příjmu

CPp = celkové příjmy podniků a neziskových institucí v sektoru kultury (vč. nákl. na zboží)

Pp = příjmy kulturních podniků a institucí pocházející od nefinančních podniků a finančních institucí

VVp = veřejné výdaje na kulturu provozního charakteru

VVi = veřejné výdaje na kulturu investičního charakteru

VVo = veřejné výdaje na kulturu směřující mimo podniky a instituce působící v kulturním sektoru (ať už provozní či investiční)

Sp = příjmy provozního charakteru z mezinárodního prostředí

Si = příjmy investičního charakteru z mezinárodního prostředí

Oi = dotace na investice od ostatních subjektů (mimo dotací z veřejných prostředků a ze zahraničí)

S ohledem na rozsah, úroveň a stupeň podrobnosti disponibilních dat k uvedenému propočtu zdrojů a také na možné změny ve finančním hospodaření kulturních institucí v průběhu roku, bude však dosažení stejných finančních částek na obou stranách rovnice (příjmů a zdrojů) spíše ideálním cílem.

II. 5. Výdaje (náklady) kultury

II. 5. 1. Členění výdajů a nákladů

Pojmy výdajů či nákladů mají ve vztahu k cílovému určení finančních toků vstupujících do sféry kultury zásadní význam. Výdaje představují jakýkoli (ekonomicky zdůvodnitelný) úbytek peněžních prostředků. Vznikají v souvislosti s úhradou nakoupených aktiv (prostředků jako jsou např. pozemky, stroje a zařízení, zásoby, pohledávky, peněžní prostředky apod.).

Náklady naproti tomu představují účelnou spotřebu ekonomických zdrojů v peněžním vyjádření uskutečňovanou v souvislosti s předmětem činnosti dané (ekonomické) jednotky.

V dalším textu – ačkoli jsou v oblasti kultury realizovány jak výdaje, tak i náklady – budeme pro zjednodušení používat také jednotné označení „výdaje“.

V souvislosti s výdaji jsou významné požadavky účelnosti a hospodárnosti (přiměřenosti k výkonům či výsledkům dané jednotky).

Z pohledu času a koloběhu jevových forem kapitálu je dále důležité, zda výdaje v daném období ovlivňují hospodářský výsledek (mají provozní charakter) či zda zvyšují hodnotu aktiv investiční povahy a přinesou prospěch v budoucnosti (investiční výdaje). Tyto výdaje, označované také jako výdaje kapitálové, představují výdaje na nefinanční aktiva (jmění, majetek), jejichž životnost je delší než 1 rok a pořizovací cena překračuje částku 40 tis. Kč – v případě hmotných aktiv – či 60 tis. Kč, v případě aktiv nehmotných (částky se mohou měnit v návaznosti na platné předpisy upravující zdaňování a účtování). Patří sem např. výdaje na výstavbu, rekonstrukce či rozsáhlejší opravy budov, podobně jako výdaje na nové či renovované vybavení, na software apod., a to bez ohledu na skutečnost, zda byly financovány z běžných příjmů či z půjček (úvěrů), dotací apod.

Jiné členění výdajů je založeno na formě a účelu vynakládaných prostředků, z tohoto pohledu se rozlišuje druhové (např. materiál, mzdy, odpisy) a účelové členění (např. výroba, zásobování, prodej).

Konečně v rámci účtů kultury lze veřejné výdaje na kulturu rozdělovat na přímé a nepřímé. Přímé výdaje odpovídají reálné spotřebě tj. nákupům (pořízením) zdrojů (např. nákupy vybavení či služeb či úhrady dodavatelům stavebních prací apod.).

Nepřímé výdaje do oblasti kultury se týkají veřejných rozpočtů a představují zejména různé daňové úlevy či zvýhodnění (na dani z příjmu, snížená sazba DPH, bezcelní dovoz). Co se veřejných rozpočtů týče, jsou předmětem zájmu z pohledu sestavení účtu kultury zejména přímé výdaje.

Jednou věcí je teoretické vymezení a členění výdajů a druhou jsou praktické možnosti jejich vyjádření. S ohledem na nemalé potíže spojené se získáváním číselných dat ekonomického charakteru od respondentů statistických zjišťování, je žádoucí se omezit jen na nezbytně nutný okruh výdajů, které by postačovaly k charakteristice podstatných souvislostí využití finančních zdrojů.

V rámci kulturního účtu se proto zejména sledují přímé výdaje vynaložené na různé účely vymezené různými druhy kulturních aktivit či jejich poskytovateli (výrobci). v menším rozsahu nás zajímá členění výdajů na provozní a investiční a konečně členění druhové (výdaje mzdového charakteru, nákup materiálu, energie a služeb, odpisy apod.).

Co se týče dalších charakteristik zjišťovaných dat, jejich zdrojem jsou jak statistická šetření, tak i administrativní záznamy. Referenčním obdobím je kalendářní rok.

V kultuře se – zejména pro potřeby mezinárodního porovnávání – výdaje dělí také na hrubé a čisté (přijato WG Culture Statistics při Eurostatu v r. 2004).

V současné, počáteční úrovni sestavování účtů kultury postačí **sledovat celkové výdaje** (bez DPH a spotřební daně) **v členění na:**

- **provozní a investiční**
- **spotřeba materiálu, energie, zboží a služeb**
- **osobní výdaje (mzdy, daň ze závislé činnosti, odměny, autorské honoráře, sociální, zdravotní a úrazové pojištění, tvorba FKSP) a ostatní výdaje (mimo nákladů spojených se získáním úvěrů a odpisů)**
- **daně, snižující (např. silniční daň) i nesnižující základ daně (např. daň z příjmu)**
- **ostatní (výše neuvedené) výdaje.**

Poznámka: v oblasti výdajů platí tyto základní vztahy:

Hrubé výdaje = běžné výdaje + kapitálové výdaje = přímé výdaje + převody
= (přímé běžné výdaje + běžné převody) + (přímé kapitálové výdaje + kapitálové převody)

Čisté výdaje = hrubé výdaje – (převody + přímé příjmy)

II. 5. 2. Měření výdajů

S ohledem na zajištění požadavku vnitřní konzistence systému účtů kultury a mezinárodní porovnatelnosti získaných výsledků by mělo měření výdajů být založeno na principech národního účetnictví.

Celkové výdaje na kulturu měří užití služeb a statků v kultuře rezidentskými jednotkami (poskytovateli kulturních služeb a výrobci/tvůrci kulturních statků) a tvorbu hrubého

kapitálu v odvětvích kultury (tj. v institucích, jejichž převažující činností jsou kulturní aktivity).

Celkové výdaje na kulturu tedy měří ekonomické zdroje, které země vydala na kulturní aktivity včetně řízení kultury jako takové a dále na tvorbu hrubého kapitálu v kulturních odvětvích. Z uvedené definice vyplývá, že se do celkových výdajů započítávají náklady vynaložené tuzemskými poskytovateli kulturních aktivit (služeb i statků) jak v tuzemsku, tak i zahraničí (tedy i vývoz kulturních aktivit).

Celkové výdaje na kulturu se vztahují k vymezení kulturních aktivit a to včetně výdajů na činnosti související s řízením a správou kultury (Ministerstvo kultury, NIPOS a jiné veřejné instituce působící v této oblasti, organizace ochrany autorských práv). Sem patří i výdaje na vědecké aktivity v oblasti kultury.

Kulturní aktivity mohou být poskytovány také neformální (skrytou) formou (různá kulturní „vystoupení“ na frekventovaných místech spojená s očekáváním poplatků od diváků). Výdaje na tyto aktivity by měly být také – zřejmě formou odhadu – zahrnuty do celkových výdajů ÚK.

Pokud jsou kulturní aktivity poskytovány bezplatně nebo za ceny pokrývající pouze část nákladů, je třeba je ocenit na úrovni srovnatelných aktivit poskytovaných na trhu za tržní cenu. Neměly-li to možné, měly by být tyto aktivity oceněny součtem všech na ně vynaložených nákladů. V této souvislosti by měla být vedena evidence rozsahu uvedené „netržní sféry“.

Je vhodné zaznamenat vznik výdajů na bázi předpisu účetní operace tj. v souladu se zásadami (podvojného) účetnictví, přičemž účetním obdobím je kalendářní rok. v případě, že údaje vycházejí z daňové evidence vykazujících jednotek (jsou založeny na pokladním účetnictví), převezmou se v souladu s tím, jak byly vykázaný. Měla by však být vedena evidence o rozsahu (váze) údajů založených na pokladním účetnictví respondentů. Vždy se jedná o reálné a přímé výdaje, nikoli plánované výdaje a výdaje nepřímé (daňové úlevy apod.).

II. 5. 3 Zdroje financování

Zdroji financování kultury rozumíme prostředky související s činností kulturních organizací, které vstupují do sektoru kultury zvnějšku v podobě dotací, darů, úvěrů, vstupného, plateb za služby atd. (ať už na provozní činnost či investice) – viz část II. 3.

Zdroje financování kultury pocházejí z veřejného sektoru (ústřední a místní vládní instituce), soukromého sektoru (domácnosti, finanční a nefinanční instituce, neziskové instituce) a z mezinárodního prostředí (nerezidenti).

II. 5. 4. Převody

Část výdajů a příjmů nevzniká v souvislosti s nákupem či prodejem zboží, ať již statků nebo služeb, tj. ekvivalentní směnou, ale v návaznosti na obvykle jednosměrné převody (transfery) finančních prostředků, popř. oceněného věcného plnění. Jasně vymezení a oddělené sledování převodů má velký význam proto, abychom se vyvarovali možnému dvojímu započtení odpovídajících finančních prostředků. Znamená to, že pro sestavení ÚK by měly být využity konsolidované údaje, tj. údaje očištěné od interních přesunů peněžních prostředků uvnitř jednotky (popř. i mezi jednotkami), za kterou se operace sledují.

Převody mají v zásadě podobu účelově vymezených dotací (vyskytují se u tržních aktivit), či běžných transferů (pravidelné převody na kompenzaci přetrvávajících ztrát v důsledku účtování cen pod úrovní nákladů). Možné jsou však i kapitálové transfery.

Zvláštní kategorii představují tzv. meziúrovňové převody, které se uskutečňují mezi jednotlivými úrovněmi (články) řízení státní správy (úroveň centrální a místní) s tím, že jsou určeny pro oblast kultury.

Tyto transfery mohou mít podobu blíže nespecifikovaných převodů (podíly na výnosech ze subvencí či rozdělení daňových výnosů z ústřední úrovně na nižší články), v tomto případě se do ÚK nezahrnují. Naopak, do ÚK se zahrnují převody v podobě dotací či běžných transferů (např. veřejná subvence směřovaná z různé úrovně řízení na podporu určité kulturní instituce) směřované do kulturních institucí.

II. 6. Odvětvový agregátní ukazatel

Jedním z cílů satelitního účtu kultury je propočet ukazatelů založených na metodách národního účetnictví. S ohledem na disponibilní data o sektoru kultury se jeví jako nejvhodnější pro vyčíslení makroekonomických ukazatelů výrobní (odvětvová) metoda výpočtu hrubého domácího produktu (HDP). Podle ní se tento ukazatel rovná součtu hrubé přidané hodnoty (zjištěné odpočtem mezispotřeby od hodnoty produkce) a čistých daní, tj. daní z daného odvětví snížených o dotace poskytnuté tomuto odvětví. Vstupní data propočtu vychází z národního účetnictví, konkrétně z tabulky dodávek a užití. Po určitých úpravách lze dojít pomocí údajů o celkových příjmech a výdajích (resp. výnosech a nákladech), výdajích na materiál, energii a služby, souvisejících daních a dotacích k odhadu **hrubé přidané hodnoty a hrubého domácího produktu** vytvořeného v kultuře.

Ze statistiky národních účtů ČSÚ lze získat také údaje o kulturní produkci vytvořené organizacemi s jinou než převažující kulturní činností (např. televizní vysílání poskytovatelů internetových služeb).

II. 7. Tvorba nefinančního kapitálu

Pro průběh hospodářských procesů i jeho hodnocení má rozhodující význam faktor času. v obecné rovině lze říci, že ekonomická rozhodnutí a jim odpovídající hospodářské operace s časovým horizontem přesahujícím jeden rok vytvářejí investiční či kapitálovou sféru. Ostatní rozhodnutí a z nich vycházející operace odpovídají provozní sféře hospodaření, která je charakterizována každoročním hospodářským výsledkem.

V praktické hospodářské činnosti jsou aktiva investičního charakteru vymezena nejen delším než jednoletým použitím, ale i svým rozsahem, který má pro jednotlivá aktiva formu dolního limitu pořizovací ceny.

Oddělené sledování hospodářských procesů v provozní a investiční sféře má svůj význam i pro sestavení účtů kultury, a to i přesto, že v jejich počáteční fázi nebude hrubá tvorba kapitálu vyčíslována v celém rozsahu (tj. včetně vyřazení investičních aktiv a změn zásob) za oblast kultury tak, jak tomu je za jednotky s převažující „kulturní“ činností v národním účetnictví (tj. za jednotky u nichž více než polovina dosahovaných příjmů souvisí s poskytováním kulturních statků či služeb).

K pořízení a reprodukci investičních statků (aktiv) slouží investiční výdaje, které mohou být financovány z běžných (provozních) příjmů, z dotací či úvěrů apod. Obvykle mají formu výdajů na výstavbu, rekonstrukce, modernizace, rozsáhlejší opravy budov či na nové vybavení, pořízení uměleckých děl a sbírek, nákladnějšího software atd.

Ve výše uvedených souvislostech se pro potřeby sestavování účtů kultury **sledují celkové investiční výdaje v členění na:**

- **pořízení dlouhodobého majetku (z toho nehmotného)**
- **pořízení pozemků vč. bezúplatných převodů a dotací**
- **investiční dotace (dle úrovně řízení státní správy)**
- **investiční granty a příspěvky (dle základních skupin poskytovatelů – EU, tuzemsko)**

II. 8. Zaměstnanost v kultuře

Pro vyjádření významu kultury, její „váhy“ v ekonomice a dále také efektivnosti a produktivity v ní vynakládané práce a dalších ekonomických zdrojů, má nemalý význam sledování zaměstnanosti v tomto sektoru. Je založeno zejména na mezinárodní klasifikaci zaměstnání ISCO (International Standard Classification of Occupations).

V porovnání s jinými „klasickými“ odvětvími má měření zaměstnanosti v kultuře určitá specifika. Zaměstnání v kultuře má relativně častěji formu vedlejšího pracovního poměru či dohody o provedení prací.⁵ Dále je nutné zohlednit, že i v „ne-kulturních“ institucích či firmách mohou být prováděna povolání odpovídající kulturním aktivitám (např. knihovník v knihovně průmyslového podniku) a naopak v „kulturní“ instituci může být prováděno „ne-kulturní“ povolání (např. sekretářka v divadle či uklízečka v kině).

Konkrétní vymezení zaměstnanosti v rámci kulturních ekonomických činností, zohledňující výše uvedená specifika kulturní oblasti, poskytuje materiál vzniklý jako výstup z projektu Eurostatu ESSnet Culture⁶ v roce 2011. v souladu s metodikou projektu ESSnet Culture a také se současnou metodikou Eurostatu jsou do výpočtu zaměstnanosti v kultuře zařazena všechna povolání (tj. jak „kulturního“, tak „ne-kulturního“ charakteru) prováděná v rámci ekonomických subjektů s převažující ekonomickou činností v oblasti kultury a také „kulturní“ povolání prováděná v rámci „ne-kulturních“ ekonomických činností, tj. ekonomickými subjekty, jejichž převažující ekonomická činnost neleží v oblasti kultury.

Označíme-li si „kulturní“ povolání prováděná v rámci „kulturní“ ekonomické činnosti písmenem A, „ne-kulturní“ povolání prováděná v rámci „kulturní“ ekonomické činnosti písmenem B a „kulturní“ povolání prováděná v rámci „ne-kulturní“ ekonomické činnosti písmenem C, pak by hledaná zaměstnanost v kultuře odpovídala součtu $(A + B) + C$. Do kultury by pak nespádala pouze „ne-kulturní“ povolání prováděná v rámci „ne-kulturních“ ekonomických činností označená jako D.

Takto vymezené oblasti zaměstnanosti v kultuře znázorňuje níže uvedené schéma:

Tabulka 1 Schéma výpočtu zaměstnanosti v kultuře

	„Kulturní“ ekonomické činnosti (podle NACE)	„Ne-kulturní“ ekonomické činnosti (podle NACE)
Povolání „kulturního“ charakteru (podle ISCO)	A	B
Povolání „ne-kulturního“ charakteru (podle ISCO)	C	D

Satelitní účet kultury pak sleduje celkovou zaměstnanost v kultuře dvěma způsoby (viz Tab.7a a 7b v příloze):

⁵ Nemalý rozsah a společenský přínos má i zapojení na dobrovolné bázi (například organizační a logistická pomoc při pořádání kulturních akcí) a konečně i činnost těch, kteří aktivně tvoří kulturní statky nebo služby jako svého „koníčka“ (amatérská tvorba).

⁶ Veřejně dostupný je Final Report z roku 2012, který je ke stažení zde: http://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf

a) prostřednictvím výkaznictví NIPOS a ČSÚ a dalších zdrojů sleduje celkový počet zaměstnanců (přepočtený stav) v organizacích s převážující kulturní činností (A + C) a z toho dále odborné zaměstnance a dobrovolné pracovníky

b) prostřednictvím Výběrového šetření pracovních sil sleduje počet zaměstnaných osob⁷ v organizacích s převážující kulturní činností a počet zaměstnaných osob vykonávajících zaměstnání kulturního charakteru v organizacích s převážující „ne-kulturní“ činností (A+B+C); z toho dále pak zaměstnance a podnikatele⁸, popř. i jejich vypomáhající rodinné příslušníky

První postup má výhodu ve vysoké kvalitě, resp. reprezentativnosti datových zdrojů a to zejména dat pocházejících z výkazů Kult. Ta jsou schopna obsáhnout některé oblasti vyčerpávajícím způsobem, zejména v oblasti tradičního umění přinášejí ucelený přehled. Zmíněné datové zdroje však vzhledem ke svému účelu nepokrývají kulturní povolání prováděná v rámci „ne-kulturních“ ekonomických činností (výkazy jsou rozesílané pouze do kulturních organizací) stejně jako nedokážou v plné míře zachytit rozdílný typ pracovního zapojení (pracující na dohody o pracovní činnosti, podnikatelé a pomáhající rodinní příslušníci) a postihují tak pouze určitou část celkové „pracovní síly“ uplatněné v kultuře.

Druhý postup umožňuje sledovat zaměstnanost v kultuře v její plné šíři (s vědomím omezení spojených s použitým datovým zdrojem) stejně jako rozlišit typ pracovního zapojení (s výjimkou dobrovolné práce). Ke sledování zaměstnanosti pouze v určitém úzce vymezeném sektoru, v tomto případě kultuře, je však zapotřebí použít velmi podrobné členění kategorií klasifikace ISCO. Takto získaná data vzhledem k příliš velké podrobnosti potřebných dat je vhodné interpretovat spíše v rámci celkové oblasti kultury než jednotlivých kulturních oblastí.

Co se týče výčtu povolání definovaných podle klasifikace ISCO, která by měla být z pohledu svého významu středem pozornosti, lze vyjít ze základního členění druhů kulturních aktivit dle funkce, kterou zabezpečují (tvorba, ochrana, předvádění, šíření, obchod/odbyt a vzdělávání). v některých případech však není snadné přesně vymezit kulturní povolání. Problém všech rozšířených mezinárodních klasifikací obecně používaných pro zachycení oblasti kultury spočívá v tom, že nejsou pro tuto oblast primárně určené a některé „kulturní“ kategorie nejsou oddělitelné od těch „ne-kulturních“. To je také problém klasifikace ISCO.

Výčet konkrétních povolání, převzatý z vymezení v projektu ESSnet Culture (str. 144 – 145) a upravený pro národní potřeby uvádí níže uvedená tabulka.

Tabulka 2 Seznam povolání v oblasti kultury podle klasifikace ISCO

⁷ Za zaměstnané se považují všechny osoby patnáctileté a starší, obvykle bydlící na sledovaném území, které v průběhu referenčního týdne pracovaly alespoň 1 hodinu za mzdu, plat nebo jinou odměnu, nebo sice nebyly v práci, ale měly formální vztah k zaměstnání; hlavním kritériem pro zařazení mezi zaměstnané je tedy vyvíjení jakékoliv odměňované pracovní aktivity.

Kód ISCO	Popis povolání
2161	Stavební architekti
2162	Zahradní a krajinní architekti
2163	Průmysloví a produktoví designéři, módní návrháři
2166	Grafici a výtvarníci v multimédiích
2354	Lektoři hudby
2355	Lektoři umění
2621	Specialisté archiváři, kurátoři a správci památkových objektů
2622	Specialisté v knihovnách a v příbuzných oblastech
2641	Spisovatelé a příbuzní pracovníci
2642	Redaktoři, novináři a příbuzní pracovníci
2643	Překladatelé, tlumočníci a jazykovědci
2651	Výtvarní umělci
2652	Hudebníci, zpěváci a skladatelé
2653	Tanečníci a choreografové
2654	Režiséři, dramaturgové, produkční a příbuzní specialisté
2655	Herci
2656	Moderátoři v rozhlasu, televizi a ostatní moderátoři
2659	Výkonní umělci a příbuzní specialisté jinde neuvedení
3431	Fotografové
3432	Aranžéři a příbuzní pracovníci
3433	Konzervátoři, restaurátoři a preparátoři a příbuzní pracovníci v galeriích, muzeích a knihovnách
3435	Ostatní odborní pracovníci v oblasti umění a kultury
3521	Technici v oblasti vysílání a audiovizuálních záznamů
4411	Knihovníci
4415	Pracovníci evidence dat a archivů
7313	Klenotníci, zlatníci a šperkaři
7314	Keramici a pracovníci v příbuzných oborech
7315	Skláři, brusiči skla, výrobci bižuterie a skleněných ozdob
7316	Malíři, rytci a příbuzní pracovníci pro zdobení skla, keramiky, kovu, dřeva a jiných materiálů
7317	Tradiční zpracovatelé dřeva, proutí a příbuzných materiálů
7318	Tradiční zpracovatelé textilu, kůží a příbuzných materiálů
7319	Pracovníci v oblasti uměleckých a tradičních řemesel jinde neuvedení
7532	Modeláři oděvů, střihači a příbuzní pracovníci

II. 9. Zahraniční obchod v oblasti kultury

Zatímco zboží v oblasti kultury je v současné době na evropské úrovni v rámci existujících klasifikací a nomenklatur používaných ve statistice zahraničního obchodu jednoznačně vymezené, pro služby v oblasti kultury zatím neexistuje jednoznačná definice. v oblasti zboží i služeb jsou pro účely SÚK zohledněna také národní specifika.

1) Zahraniční obchod se zbožím v oblasti kultury

Níže uvedený navržený seznam zboží v oblasti kultury použitý pro statistiku zahraničního obchodu je založen na Kombinované nomenklatuře Evropské unie z roku 2015, která vychází z Harmonizovaného systému popisu a číselného označování zboží Světové celní organizace. Tato nomenklatura je široce používána i pro mezinárodní klasifikaci zboží v zahraničním obchodu. Harmonizovaný systém klasifikuje zboží podle jeho pozorovatelných fyzických vlastností, nikoli podle kulturní hodnoty nebo jiných podobných kritérií. Podchycuje jen hmotné zboží vykázané v celním prohlášení při přechodu hranice.

Údaje podle Kombinované nomenklatury jsou za Českou republiku dostupná v Data-bázi zahraničního obchodu⁸, jež zahrnuje data založená na přeshraničním pojetí zahraničního obchodu. Tyto údaje jsou sice mezinárodně srovnatelné a mohou sloužit jako indikátor vývoje hodnoty obchodu, ale nezohledňují faktickou změnu vlastnictví. Tu naopak zohledňuje národní pojetí zahraničního obchodu. Podrobnější údaje o metodice zahraničního obchodu naleznete na webových stránkách ČSÚ⁹.

Výběr konkrétních kódů zboží v oblasti kultury není v případě zahraničního obchodu v oblasti zboží omezen pouze metodikou ESSnet Culture. Zahraniční obchod nebyl hlavním předmětem zájmu při tvorbě této metodiky a je zmíněn pouze okrajově ve výstupech TF 3 při definování klíčových ekonomických indikátorů a také v závěru textu formou seznamu vybraných kódů podle Kombinované nomenklatury bez podrobnějšího komentáře. Vybrané kódy navíc přímo nenavazují na kulturní oblast vymezenou TF1 prostřednictvím ekonomických činností a jejich funkcí.

Při výběru kódů jsou vzhledem k těmto skutečnostem zohledněny také současné záměry Eurostatu v oblasti zahraničního obchodu a dále pak specifikace výrobků uměleckých řemesel provedené Národním ústavem lidové kultury (NÚLK). Do výběru jsou tak zařazeny např. hudební nástroje (kapitola 92 v celním sazebníku) i přesto, že samotná ekonomická činnost výroby hudebních nástrojů (NACE 32.20) je považována pouze za související oblast a do výpočtů ostatních ekonomických ukazatelů (zaměstnanost, výkonnost podniků apod.) v SÚK nevstupuje. Hudební nástroje jsou zařazeny do zahraničního obchodu nejen v již zmíněném

⁸ Více info viz <http://apl.czso.cz/pll/stazo/STAZO.STAZO>:

⁹ Více info viz <https://www.czso.cz/csu/czso/zo>

seznamu vybraných kódů v dokumentu ESSnet Culture a v současných metodických materiálech Eurostatu¹⁰, ale jsou považovány podle NÚLK v některých případech za produkty uměleckých řemesel. Ve výstupní tabulce pro oblast zahraničního obchodu v kultuře (Tab. 9) jsou hudební nástroje souhrnně zařazeny do oblasti interpretačního umění.

Kulturní zboží je pro účely statistiky zahraničního obchodu rozděleno do následujících šesti hlavních oblastí zboží:

- Výtvarné umění
- Audiovizuální a interaktivní média
- Periodický a neperiodický tisk
- Architektura
- Kulturní dědictví
- Interpretační umění

Tabulka 3 Seznam zboží v oblasti kultury podle Kombinované nomenklatury z roku 2017

Kód	Oblast / popis zboží
Výtvarné umění	
37050010	Fotografické desky a filmy, exponované a vyvolané, pro ofsetovou produkci
37050090	Fotografické desky a filmy, exponované a vyvolané, ostatní
43031090	Oděvy a oděvní doplňky z kožešin (...)
44160000	Sudy, džbery, kádě, nádrže, vědra (...)
44185000	Šindele (shingles a shakes) ze dřeva
44201011	Sošky a jiné ozdobné předměty, z tropického dřeva (...)
44201019	Sošky a jiné ozdobné předměty ze dřeva (...)
44209091	Skříňky a pouzdra na klenoty nebo příbory, z tropického dřeva (...)
44209099	Skříňky a pouzdra na klenoty nebo příbory bez z tropického dřeva (...)
46012110	Rohože, slaměné rohožky a košatiny z bambusu - z pletenců (...)
46012190	Ostatní slaměné rohožky a košatiny z bambusu (...)
46012210	Rohože, slaměné rohožky a košatiny ze španělského rákosu, z pletenců (...)
46012290	Ostatní slaměné rohožky a košatiny ze španělského rákosu (...)
46012910	Rohože, slaměné rohožky a košatiny z rostlinných materiálů, z pletenců (...)
46012990	Ostatní slaměné rohožky a košatiny z rostlinných materiálů (...)
46021100	Košikářské, proutěné a jiné výrobky, vyrobené z bambus. pletacích materiálů (...)
46021200	Košikářské, proutěné a jiné výrobky, vyrobené z plet. materiálů ze španělského rákosu (...)
46021910	Slaměné obaly na láhve nebo z rostlinných pletacích materiálů (...)
46021990	Ostatní košíkářské, proutěné aj. výrobky, z rostlin. pletacích materiálů (...)
46029000	Košikářské, proutěné a jiné výrobky, vyrobené z ne-rostl. pletacích materiálů (...)
49119100	Obrazy, tištěné obrazy a fotografie j.n.
56081120	Zcela zhotovené rybářské sítě z motouzů, šňůr, provazů nebo lan
56090000	Výrobky z nití, pásek nebo podobných tvarů (...)

¹⁰ Seznam aktualizovaný v lednu roku 2018 je k dispozici zde:

https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/cult_trd_go_esms_an2.pdf

Kód	Oblast / popis zboží
57021000	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, tkané, avšak nevšívané ani nepovločkové, též zcela zhotovené (...)
57022000	Podlahové krytiny z kokosových vláken (...)
57023110	Axminsterské koberce, z vlny nebo jemných zvířecích chlupů, s vlasovým povrchem, ne zcela zhotovené
57023180	Ostatní koberce a jiné textilní podlahové krytiny (...)
57023210	Axminsterské koberce, z chemických textilních materiálů (...)
57023290	Ostatní koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z chemických textilních materiálů (...)
57023900	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z ostat. textilních materiálů (...)
57024110	Axminsterské koberce, z vlny nebo jemných zvířecích chlupů, tkané, zcela zhotovené
57024190	Ostatní koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z vlny/jemných zvířecích chlupů, tkané, zcela zhotovené
57024210	Axminsterské koberce, z chemických textilních materiálů, tkané, zcela zhotovené
57024290	Ostatní koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z chemických textilních materiálů, zcela zhotovené
57024900	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z ostat. textilních materiálů, zcela zhotovené
57025010	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z vlny nebo jemných zvířecích chlupů, bez vlas. povrchu, ne zcela zhot. (...)
57025031	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z polypropylenu (...)
57025039	Ostatní koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z chem. textilních materiálů, bez vlas. povrchu, ne zcela zhot. (...)
57025090	Koberce a jiné text. podlahové krytiny, z ost. textilních materiálů (...)
57029100	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z vlny nebo jemných zvířecích chlupů. bez vlas. povrchu, zcela zhotovené
57029210	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z polypropylenu (...)
57029290	Koberce a jiné textilní podlahové krytiny, z chemických textilních materiálů (...)
57029900	Koberce a jiné text. podlahové krytiny, z ost. textilních materiálů (...)
58050000	Ručně tkané tapiserie typu Goblén, Flanderský goblén, Aubusson, Beauvais a podobné (...)
58101010	Výšivky bez viditelného podkladu, v metráži, v pásech nebo v motivech (...)
58101090	Ostatní výšivky bez viditelného podkladu, v metráži, v pásech nebo v motivech (...)
58109110	Výšivky z bavlny, v metráži, v pásech nebo v motivech, v hodnotě > 17,50 € (...)
58109190	Výšivky z bavlny, v metráži, v pásech nebo v motivech, v hodnotě ≤ 17, 50 € (...)
58109210	Výšivky z chemických vláken, v metráži, v pásech nebo v motivech, v hodnotě > 17,50 € (...)
58109290	Výšivky z chemických vláken, v metráži, v pásech nebo v motivech, v hodnotě ≤ 17, 50 € (...)
58109910	Výšivky z ostatních textilních materiálů, v metráži, v pásech nebo v motivech, v hodnotě > 17,50 € (...)
58109990	Výšivky z ostatních textilních materiálů, v metráži, v pásech nebo v motivech, v hodnotě ≤ 17, 50 € (...)

Kód	Oblast / popis zboží
60024000	Pletené nebo háčkové textilie o šířce ≤ 30 cm, obsahující ≥ 5 % hmot.elastom nití (...)
60029000	Pletené nebo háčkové textilie o šířce ≤ 30 cm, obsahující ≥ 5 % hmot.elastom nití (...)
60031000	Pletené nebo háčkové textilie z vlny nebo jemných zvířecích chlupů, o šířce ≤ 30 cm (...)
60032000	Pletené nebo háčkové textilie z bavlny, o šířce ≤ 30 cm (...)
60033010	Rašlová krajka ze syntetických vláken, o šířce ≤ 30 cm (...)
60033090	Pletené/háčkové textilie ze syntetických vláken, o šířce ≤ 30 cm (...)
60034000	Pletené nebo háčkové textilie z umělých vláken, o šířce ≤ 30 cm (...)
60039000	Pletené nebo háčkové textilie o šířce ≤ 30 cm (...)
60041000	Pletené nebo háčkové textilie o šířce > 30 cm, obsahující ≥ 5 % hmot.elastom nití
60049000	Ostatní pletené nebo háčkové textilie o šířce > 30 cm, obsahující ≥ 5 % hmot.elastom nití
68010000	Dlažební kostky, obrubníky a dlažební desky, z přírodního kamene (...)
68021000	Dlaždice, kostky a podobné výrobky (...)
68030010	Střešní nebo nástěnné břidlice
68030090	Opracovaná přírodní břidlice a výrobky z břidlice, ne: střešní, nástěnná (...)
68041000	Mlýnské kameny a brusné kameny používané k mletí (...)
93070000	Meče, kordy, tesáky, bodáky, kopí a podobné sečné a bodné zbraně (...)
94014000	Sedadla, proměnitelná v lůžka (...)
94038100	Nábytek z bambusu nebo španělského rákosu (...)
97011000	Obrazy, malby a kresby zhotovené zcela ručně (...)
97019000	Koláže a podobné obrázky
97020000	Původní rytiny, původní tisky a původní litografie
97030000	Původní díla výtvarného modelářství a původní sochařská díla (...)

Audiovizuální a interaktivní média

37061020	Kinematografické filmy pozitivní, exponované a vyvolané o šířce 35 mm nebo větší, obsahující pouze zvukový záznam (...)
37061099	Ostatní kinematografické filmy pozitivní, exponované a vyvolané o šířce 35 mm nebo větší (...)
37069052	Ostatní kinematografické filmy pozitivní, exponované a vyvolané obsahující pouze zvukový záznam (...)
37069091	Ostatní kinematografické filmy pozitivní, exponované a vyvolané o šířce menší než 10 mm (...)
37069099	Ostatní kinematografické filmy pozitivní, exponované a vyvolané o šířce 10 mm nebo větší (...)
85232919	Magnetické pásky a magnetické disky, nahrané
85232990	Magnetická média, pro reprodukci zvuku nebo obrazu (...)
85234910	Digitální víceúčelové disky (DVD), nahrané
85234920	Disky pro laserové snímací systémy, nahrané (kromě DVD)
85238090	Média, nahraná včetně matric a galvanických otisků pro výrobu disků (...)

Periodický a neperiodický tisk

49011000	Tištěné knihy, brožury, letáky a podobné tiskoviny, v jednotlivých listech (...)
49019100	Slovníky a encyklopedie, též v pořadačové úpravě

Kód	Oblast / popis zboží
49019900	Tištěné knihy, brožury, letáky a podobné tiskoviny kromě těch v jednotlivých listech (...)
49021000	Noviny, časopisy a periodika, též ilustrované nebo obsahující inzerci, vycházející nejméně čtyřikrát týdně
49029000	Ostatní noviny, časopisy a periodika, též ilustrované nebo obsahující inzerci
49030000	Obrázkové knihy, předlohy ke kreslení nebo omalovánky, pro děti
49030000	Obrázkové knihy, předlohy ke kreslení nebo omalovánky, pro děti
49040000	Hudebniny (noty), tištěné nebo ručně psané, též vázané nebo ilustrované
49051000	Glóbusy, potištěné (kromě plastických)
49059100	Kartografické výrobky všech druhů, včetně atlasů, nástěnných map - glóbusy (...)
49059900	Ostatní kartografické výrobky všech druhů, včetně atlasů, nástěnných map (...)
Architektura	
49060000	Plány a výkresy pro stavební, strojnické, průmyslové, obchodní, topografické nebo podobné účely (...)
Kulturní dědictví	
71181000	Mince (kromě mincí které jsou zákonným platidlem a zlatých mincí)
97040000	Poštovní nebo kolkové známky, kolky, otisky poštovních razítek (...)
97050000	Sbírky a sběratelské předměty zoologické, botanické, mineralogické ...
97060000	Starožitnosti starší sta let
Interpretační umění	
92011010	Pianina, nová
92011090	Pianina, použitá
92012000	Křídla (klavíry)
92019000	Cembala a jiné strunné nástroje s klaviaturou (kromě klavírů a pianin)
92021010	Housle
92021090	Smyčcové strunné hudební nástroje (kromě houslí)
92029030	Kytary
92029080	Strunné hudební nástroje, například harfy (...)
92051000	Dechové nástroje žesťové
92059010	Tahací harmoniky a podobné nástroje
92059030	Foukací harmoniky
92059050	Píšťalové varhany s klaviaturou; harmonia a podobné nástroje (...)
92059090	Dechové hudební nástroje (...)
92060000	Bicí hudební nástroje, například bubny, bubínky, xylofony, činely (...)
92071010	Varhany, jejichž zvuk je vydáván, nebo musí být zesilován (...)
92071030	Digitální klavíry
92071050	Syntetizátory
92071080	Klávesové hudební nástroje, jejichž zvuk je vydáván (...)
92079010	Kytary, jejichž zvuk je vydáván, nebo musí být zesilován (...)
92079090	Tahací harmoniky a jiné hudební nástroje, jejichž zvuk je vydáván (...)
92081000	Hrací skříňky
92089000	Orchestriony, kolovrátky, umělé zpěvní ptáci, hrací pily (...)
92099100	Části, součásti a příslušenství klavírů a pianin (...)
92099200	Části, součásti a příslušenství strunných hudebních nástrojů (...)

Kód	Oblast / popis zboží
92099400	Části, součásti a příslušenství hudebních nástrojů (...)
92099920	Části, součásti a příslušenství hudebních nástrojů (...)
92099940	Metronomy a ladičky
92099950	Mechanismy pro hrací skřínky
92099970	Části, součásti a příslušenství, například karty, kotouče (...)

2) Zahraniční obchod se službami v oblasti kultury

Statistiku o zahraničním obchodu se zbožím je pro získání úplnější představy o kulturních tocích třeba doplnit o údaje o kulturních službách. Stejně jako v předchozím případě není pro oblast služeb k dispozici podrobné vymezení v reportu ESSnet Culture. Vymezení konkrétních služeb podle klasifikace EBOPS (Extended Balance of Payments Services Classification) lze nalézt v dokumentech organizace UNESCO *Framework for Culture Statistics* (str. 38-39)¹¹ a *The Globalisation of Cultural Trade: a Shift in Consumption* (str. 66-67)¹². Nutno však podotknout, že se zde nachází také služby, které svou podstatou nespádají do evropského vymezení statistiky kultury (např. počítačové služby a software). Revizi tohoto seznamu v současné době provádí Eurostat a v souladu s těmito záměry je upraven také seznam konkrétních kódů použitý pro účely SÚK.¹³

Seznam kulturních služeb pro účely SÚK vychází, jak již bylo řečeno výše, z klasifikace EBOPS (verze z roku 2010 použitá v Manuálu k sestavení platební bilance a investiční pozice vůči zahraničí - BPM6). Tyto služby jsou však pro účely SÚK dále děleny prostřednictvím jednotlivých položek číselníku služeb¹⁴ používaného od roku 2011 v rámci výběrového šetření ČSÚ ZO 1-04 o dovozu a vývozu služeb. Struktura číselníku tohoto šetření vychází z klasifikace produkce CZ-CPA (Classification of Products by Activity) a díky jeho větší podrobnosti je možné přiřadit služby do jednotlivých kulturních oblastí v souladu s vymezením ekonomických činností. Konkrétní kódy tohoto číselníku služeb však není možné uvést vzhledem k citlivosti některých dat, které by pak z údajů publikovaných v SÚK bylo možné získat.

Kulturní služby jsou pro účely statistiky zahraničního obchodu rozděleny do následujících 7 hlavních kategorií:

- Audiovizuální a interaktivní média
- Periodický a neperiodický tisk
- Reklama
- Architektura
- Vizuální umění
- Interpretační umění
- Kulturní dědictví

¹¹ Kompletní znění tohoto materiálu je k dispozici zde:

<http://www.uis.unesco.org/culture/Documents/framework-cultural-statistics-culture-2009-en.pdf>

¹² Kompletní znění tohoto materiálu je k dispozici zde: http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/the-globalisation-of-cultural-trade-a-shift-in-consumption-international-flows-of-cultural-goods-services-2004-2013-en_0.pdf

¹³ Aktuální seznam kulturních služeb, který bude Eurostat používat pro analýzu evropského zahraničního obchodu v roce 2017, byl projednán na zasedání pracovní skupiny Working Group on Culture Statistics v listopadu 2016, výchozí dokument tohoto jednání je k dispozici zde:

<https://circabc.europa.eu/sd/a/aad8a703-b668-4050-ba41-3e2e41ea1a1b/WG%20Culture%202016-10b-Trade%20in%20services.pdf>

¹⁴ Použitý číselník pochází z metodické příručky pro statistické zjišťování dovozu a vývozu služeb v roce 2016 dostupné zde: https://www.czso.cz/csu/czso/zo_se_sluzbami

Tabulka 4 Seznam služeb v oblasti kultury podle klasifikace EBOPS 2010

Kód	Oblast / popis zboží
Audiovizuální a interaktivní média	
SH41	Licence na reprodukci/distribuci audiovizuálních děl (<i>Licences to reproduce and/or distribute audio-visual products</i>)
SK11	Audiovizuální služby (<i>Audio-visual services</i>) - Zejména pak služby týkající se tvorby programů a poplatků za použití audiovizuálních děl
Periodický a neperiodický tisk	
SI31	Služby zpravodajských agentur (<i>News agency services</i>)
SI32	Služby v oblasti reklamy, výzkumu trhu a veřejného mínění (<i>Advertising, market research, and public opinion polling services</i>) - zejména pak poskytování online služeb
SJ35	Ostatní podnikatelské služby (<i>Other business services n.i.e.</i>) - zejména pak vydavatelské a překladatelské služby
Reklama	
SI32	Služby v oblasti reklamy, výzkumu trhu a veřejného mínění (<i>Advertising, market research, and public opinion polling services</i>) - zejména pak služby týkající se reklamy
Architektura	
SJ 31	Architektonické, inženýrské, vědecké a jiné technické služby (<i>Architectural, engineering, scientific, and other technical services</i>)
Vizuální umění	
SJ 35	Ostatní podnikatelské služby (<i>Other business services n.i.e.</i>) - zejména pak fotografické a návrhářské služby
SK11	Audiovizuální služby (<i>Audio-visual services</i>) - zejména pak služby v oblasti umělecké tvorby
Interpretační umění	
SK12	Umělecké služby (<i>Artistic related services</i>)
SK23	Služby v oblasti kulturního dědictví a rekreace (<i>Heritage and recreational services</i>) - zejména pak služby související se scénickým uměním a provozem kulturních zařízení
Kulturní dědictví	
SK23	Služby v oblasti kulturního dědictví a rekreace (<i>Heritage and recreational services</i>) - zejména pak služby související s činností archivů, muzeí či knihoven

3) Údaje využívané pro účet kultury

Údaje publikované za ČR ze zdrojů ČSÚ jsou pro oblast služeb k dispozici v podrobnějším členění v porovnání s údaji, které jsou k dispozici z databáze Eurostatu, a to v důsledku podrobnějšího vymezení těchto služeb v rámci výkaznictví ČSÚ v porovnání s údaji vyžadovanými od členských zemí EU pro potřeby evropského srovnání.

Pro potřeby sestavení účtů kultury se bude sledovat celkový vývoz a dovoz v členění dle:

- **definovaných oblastí zboží či služeb (podle kódů zboží či kódů služeb)**
- **významných geografických oblastí (např. EU, ostatní evropské země, USA, zbytek světa)**

II. 10. Zdroje dat

Zřejmě nejzávažnější problém, kterému je třeba při sestavování účtu kultury čelit, je problém získávání relevantních dat. Podobně jako v případě výše zmíněné klasifikace zaměstnání, i v jiných klasifikacích jsou příslušné položky odpovídající kultuře rozptýleny a nezbyvá, než je sekundárně agregovat do potřebných seskupení. Navíc obecně pro klasifikace platí, že se nejvíce blíží realitě v případě klasických odvětví. Ve službách – s ohledem na rychlé technologické a tržní změny – za skutečným stavem věcí zaostávají.

Dalším problémem je finanční a respondentská náročnost statistických šetření a z ní vycházející omezení rozsahu výběrových souborů. Výsledky z výběrových šetření jsou obvykle věrohodné jen do úrovně 2.- 3. místa dané klasifikace, avšak pro potřeby agregace dat odpovídajících vytváření/produkci kulturních služeb a statků a jejich užívání by obvykle byla vhodná úroveň o jeden až dva řády vyšší (4.-5. místo).

Těžkosti se získáváním potřebných dat mohou vést nejen k využívání a kombinaci ne zcela konzistentních údajů z různých zdrojů, k realizaci dodatečných terénních sond, ale i k provádění více či méně přesných odhadů některých veličin. Proto je žádoucí, opatřovat zjištění dosažená v rámci sestavování účtů kultury v dostatečné míře potřebnými metodickými poznámkami a vysvětlivkami.

Zdroje informací potřebných k sestavení účtů kultury jsou různorodé, zahrnují administrativní data i údaje ze statistických zjišťování.

V prvním případě připadají v úvahu údaje o čerpání veřejných rozpočtů na různých úrovních řízení, agregovaná data z daňových přiznání a dále informace z různých registrů či od profesních, oborových apod. svazů či sdružení. Využitelná statistická zjišťování mohou být v zásadě prováděna v podnikové sféře (statistická zjišťování ČSÚ a NIPOS) či v domácnostech (zjišťování ČSÚ jako jsou výběrové šetření pracovních sil – VŠPS, rodinné účty, šetření o vzdělávání dospělých – AES, šetření využití volného času – TUS a popř. jiná).

Níže uvedená tabulka poskytuje příklady ukazatelů ekonomického významu či přínosu kultury v rámci celé ekonomiky, které by po zavedení ÚK bylo možno naplňovat, způsobu jejich vyjádření a zdrojů využitelných dat.

UKAZATEL	ZPŮSOB ZJIŠŤOVÁNÍ	ZDROJ DAT
Rozsah ekonomických aktivit v kulturním sektoru ekonomiky (viz. odst. II. 6)	Hrubá přidaná hodnota % přidané hodnoty v kultuře na HDP	Roční stat. podniková zjišťování ČSÚ Národní účetnictví
Zaměstnanost Průměrná mzda Dobrovolné pracovní zapojení	Počet zaměstnanců (přepočtený) Počet pracujících Podíl kult. sektoru na celkové zaměstnanosti Relace prům. mzdy k průměrné mzdě v ekonomice Podíl počtu dobrovolných prac.na celk. počtu zaměst.	Roční stat. podniková zjišťování ČSÚ a NIPOS VŠPS Roční stat. zjišťování ČSÚ a NIPOS Výkazy KULT
Počet kulturních podniků a institucí	Počet jednotek dle velikosti (počet zaměst., výše tržeb) % z celkového počtu jednotek ekonomice dle zam.a tržeb	Roční podniková zjišť. ČSÚ a NIPOS (KULT) Obch. a živnost. rejstřík
Organizační změny v kulturním sektoru	Počet OSVČ v kult. sektoru a jeho podíl na celk.počtu OSVČ Míra zahájení podnikání (počet nových podniků na 10 tis.obyvatele)	Obch. a živnost. rejstřík LFS (VŠPS) Demografická data
Investice v kult. sektoru (nefinanční)	Objem investic v tis. Kč Podíl na celk. investicích v ekonomice Veřejné a soukromé investice	Roční podniková zjišť. ČSÚ a NIPOS Údaje o čerpání veřejných rozpočtů všech stupňů Agreg. data z daňových přiznání
Tvorba fin. zdrojů v kult. sektoru	Výše a struktura celk. příjmů podniků a institucí (včetně OSVČ)	Údaje o čerpání veřejných rozpočtů všech stupňů Roční podniková zjišť. ČSÚ a NIPOS Statistika rodinných účtů
Kulturní vyžití	Počet návštěv kult. zařízení	Statistická šetření NIPOS

Kulturní participace (neprofesionální aktivní a pasivní)	(četba knih atd.) na 10 tis.ob. (1 obyvatele) ročně	Šetření o využití vol.času
	Výdaje domácností na kulturní služby a statky Četnost participačních aktivit (popř. i délka) na 10 tis. ročně (měsíčně) Podíl obyvatel participujících na kult. aktivitách (služby, statky)	Adult Education Survey (Šetření o dalším vzdělá- vání)

Jak je i z tabulky patrné, nikoli zřídka je k vyjádření jednoho ukazatele zapotřebí více zdrojů dat. Je to způsobeno zejména výše uvedeným „rozptylem“ údajů o kultuře v rámci šetřených souborů respondentů. Z těchto důvodů se sestavení účtů kultury nevyhne kvalifikovaným odhadům velké části použitých dat a sekundárnímu vytěžování dat zjištěných primárně pro jiné účely.

Na druhé straně je nutné klást důraz na kvalitu těch dat, která se zjišťují statistickým šetřením. Platí to zejména o údajích ekonomického charakteru, doposud provázených velmi vysokou mírou neodpovědí. Při přípravě statistického výkaznictví (ČSÚ i NIPOS) je vhodné se zaměřit jen na významné respondenty a na poskytnutí ekonomických dat z jejich strany trvat. v jiném případě nelze dopočítat údaje za celý základní soubor tak, abychom získali věrohodné výsledky účtů kultury.

II. 11. Soustava standardních tabulek

Soustava tabulek představuje vlastní nástroj kvantifikace vztahů, které odráží systém účtů kultury. Obsah jednotlivých tabulek vychází z předcházejícího textu (viz. kap. I a kap. II), zejména pak z vymezení a členění kulturního sektoru a sledovaných ukazatelů.

Tabulka 1 Zdroje financování kultury podle kulturních oblastí v roce

v tis. Kč

OBLAST	Ústřední vládní insti- tuce	Místní vládní insti- tuce	Veřejný sektor cel- kem	Přímé vý- daje domác- ností	Nefinanční podniky a fi- nanční insti- tuce ¹⁾	Neziskové institute ¹⁾	Soukromý sektor cel- kem	Evropské strukturální fondy	Jiné mezi- národní in- stitute	Nerezidenti celkem	ZDROJE CELKEM
Kulturní dědictví											
Interpretační umění											
Výtvarné umění											
Periodický a neperio- dický tisk											
Audiovizuální a inter- aktivní média											
Architektura											
Reklama											
Umělecké vzdělávání											
Správa a podpora kul- turní činnosti											
Neznámá oblast											
CELKEM											

Tabulka 2 Umístění finančních zdrojů podle kultur. oblastí a poskytovatelů kultur. služeb v roce

¹⁾ Celkové příjmy jsou sníženy o příjmy z veřejného sektoru, domácností, mezinárodního prostředí, zaplacené daně a zvýšeny (sníženy) o změnu stavu úvěrů apod.

v tis. Kč

OBLAST	Historické památky	Muzeum a galerie	Archivy	Knihovny	Divadla	Hudební soubory	Kulturní domy	Výstavní sály	Rozhlas	Televize	Školy uměl. vzdělávání	Organizace ochrany autorských práv	Ostatní poskytovatelé	CELKEM
Kulturní dědictví														
Interpretační umění	x	x	x	x				x	x	x	x	x		
Výtvarné umění	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x		
Výrobci a distributoři audioviz. děl	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x		
Umělecké vzdělávání	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x		
Správa a podpora kulturní činnosti	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x			
Neznámá oblast	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		
CELKEM														

Tabulka 3

Příjmy a výdaje kulturních institucí podle kulturních oblastí v roce

OBLAST	Příjmy (výnosy) celkem	z toho: tržby za vlastní výkony	Výdaje (náklady) celkem	v tom			Rozdíl příjmů (výnosů) a výdajů (ná- kladů)
				spotřeba materi- álu, energie, zboží a služeb	osobní náklady	ostatní výdaje (náklady)	
Kulturní dědictví							
Interpretační umění							
Výtvarné umění							
Periodický a neperiodický tisk							
Audiovizuální a interak- tivní média							
Architektura							
Reklama							
Umělecké vzdělávání							
Správa a podpora kulturní činnosti							
CELKEM							

v tis. Kč

Tabulka 4 Příjmy a výdaje kulturních institucí podle poskytovatelů kulturních služeb v roce

v tis. Kč

POSKYTOVATEL	Příjmy (výnosy) celkem	z toho: tržby za vlastní výkony	Výdaje (náklady) celkem	v tom			Rozdíl příjmů (výnosů) a výdajů (ná- kladů)
				spotřeba materi- álu, energie, zboží a služeb	osobní náklady	ostatní výdaje (náklady)	
Památkové objekty							
Muzea a galerie							
Archivy							
Knihovny							
Divadla							
Hudební soubory							
Festivaly							
Cirkusy							
Kulturní domy							
Výstavní sály							
Rozhlas							
Televize							
Ostatní poskytovatelé							
CELKEM							

Tabulka 5

Makroekonomické ukazatele podle kulturních oblastí v roce (odhad)

v tis. Kč b.c.

OBLAST	Produkce v základních cenách	Mezispotřeba v kupních cenách	Hrubá přidaná hodnota	Podíl jednotlivých oblastí na celkové hrubé přidané hodnotě v %
Kulturní dědictví				
Interpretační umění				
Výtvarné umění				
Periodický a neperiodický tisk				
Audiovizuální a interaktivní média				
Architektura				
Reklama				
Umělecké vzdělávání				
Správa a podpora kult. činnosti				
CELKEM				

Tabulka 6

Vybrané ukazatele v trojsektorovém členění kultury za rok (sl.3 – 5 odhad)

v tis. Kč

SEKTOR	OBLAST	PŘÍJMY (VÝ- NOSY) CEL- KEM	VÝDAJE (NÁ- KLADY) CEL- KEM	HODNOTA PRODUKCE (v mil. Kč) ¹⁾	MEZI-SPO- TŘEBA (v mil. Kč) ¹⁾	HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA (v mil. Kč) ¹⁾	POČET ZA- MĚSTN. (PŘEPOČ.) v os.	VÝDAJE NA INVESTICE	EXPORT ZBOŽÍ A SLUŽEB ²⁾	IMPORT ZBOŽÍ A SLUŽEB	POČET PRÁV- NICKÝCH a FYZICKÝCH OSOB	NACE
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
KULTURNÍ SEKTOR	Kulturní dědictví											3)
	Interpretační umění											
	Výtvarné umění ⁴⁾											
	Kulturní a uměl. vzdělávání											
	Uměl. řemesla											
	Sektor celkem											
KULTURNÍ PRŮMYSLY	Film a video											
	Hudba											
	Rozhlas											
	Televize											
	Knihy a tisk											
	Videohry											
	Sektor celkem											
KREATIVNÍ PRŮMYSLY	Architektura											
	Reklama											
	Design											
	Sektor celkem											
Správa a podpora kult. činnosti												
KULTURA CELKEM												

1) odhad na základě vlastních propočtů 2) za rozhlasové a televizní vysílání jsou k dispozici pouze individuální data, která nelze zveřejnit 3) údaje za maloobchod se vztahují pouze ke sloupcům 1 až 7 a 10 4) bez designu a uměleckých řemesel

Tabulka 7a

Zaměstnanost a mzdy v kultuře podle poskytovatelů v roce

POSKYTOVATEL	Povolání kulturního charakteru prováděné v organizaci s převládající kulturní činností	Povolání "nekulturního" charakteru prováděné v organizaci s převládající kulturní činností	Povolání kulturního charakteru prováděné v organizaci s převládající jinou než kulturní činností	Dobrovolníci	Neznámý charakter povolání	CELKEM		
						Počet zaměstnanců celkem	Mzdy v tis. Kč	Průměrná mzda v Kč
Památkový objekt								
Muzeum a galerie								
Archiv								
Knihovna								
Divadlo								
Výstavní sál								
Kulturní dům								
Nakladatelství/vydavatelství								
Film a video								
Rozhlas								
Televize								
Organizace ochrany autorských práv a podpora kulturní činnosti								
Ostatní poskytovatelé								
CELKEM								

Tabulka 7b Zaměstnanost v kultuře podle kulturních oblastí v roce (s využitím Výběrového šetření pracovních sil)

O B L A S T	Povolání kulturního charakteru prováděné v organizaci s převažující kulturní činností	Povolání „ne-kulturního“ charakteru prováděné v organizaci s převažující kulturní činností	Povolání kulturního charakteru prováděné v organizaci s převažující jinou než kulturní činností ¹⁾	Počet pracujících osob celkem ²⁾	z toho		
					podnikatelé	zaměstnanci na základě pracovní smlouvy či dohody	z toho zaměstnanci na plný úvazek
Kulturní dědictví							
Interpretační umění							
Výtvarné umění							
Periodický a neperiodický tisk							
Audiovizuální a interaktivní média							
Architektura							
Reklama							
Umělecké vzdělávání							
Správa a podpora kulturní činnosti ³⁾							
Nezařazeno do žádné oblasti							
CELKEM							

1) Část vybraných povolání se prolíná různými kulturními oblastmi a není proto možné s jistotou určit, do které oblasti spadají (např. herci mohou spadat jak do oblasti interpretačního umění v rámci svých divadelních aktivit, tak do oblasti audiovizuálních a interaktivních médií v rámci aktivit spojených s filmem či do oblasti reklamy). Proto nejsou kulturní povolání mimo kulturní organizace zařazena do konkrétní oblasti a jsou analyzována pouze jako celek.

2) Počet pracujících osob zahrnuje zaměstnance (na základě pracovní smlouvy či dohody), podnikatele (se zaměstnanci či bez zaměstnanců) a pomáhající rodinné příslušníky. Pomáhající rodinní příslušníci nejsou zahrnuti v podrobnějším členění.

3) Údaje o zaměstnanosti v rámci správních činností spojených s kulturou a činností organizací na podporu kultury nelze v čtyřmístném členění NACE z Výběrového šetření pracovních sil získat.

Tabulka 8

Zdroje a rozsah investic kulturního sektoru v roce

v tis. Kč

POSKYTOVATEL	Investice v kulturním sektoru	Zdroje investic				Z celkových investic	
		státní	ze zahraničí	z toho: EU	vlastní a jiné	hmotný majetek	nehmotný majetek
Památkový objekt							
Muzeum a galerie							
Archiv							
Knihovna							
Divadlo							
Koncertní sál (soubory a festivaly)							
Kulturní domy							
Výstavní sál							
Rozhlas							
Televize							
Ostatní poskytovatelé							
CELKEM							

Tabulka 9 Zahraniční obchod se zbožím a službami kulturního sektoru v roce

v tis. Kč

KULTURNÍ OBLAST	G e o g r a f i c k é č l e n ě n í								
	EU		USA		OSTATNÍ SVĚT		CELKEM		
	VÝVOZ	DOVOZ	VÝVOZ	DOVOZ	VÝVOZ	DOVOZ	VÝVOZ	DOVOZ	SALDO
Kulturní dědictví									
Interpretační umění									
Výtvarné umění									
Periodický a neperiodický tisk									
Audiovizuální a interaktivní média									
Architektura									
Reklama									
Umělecké vzdělávání									
Správa a podpora kulturní činnosti									
CELKEM									

Tabulka 10

Analytická tabulka základních ukazatelů sektoru kultury za rok

v tis. Kč, v %

OBLAST SEKTOR		VEŘEJNÉ ZDROJE		ÚROVEŇ HOSPODAŘENÍ		HRUBÁ PŘIDANÁ HODNOTA		ZAMĚSTNANCI		MZDY		INVESTICE	
		v tis. Kč	podíl na sektoru v %	stupeň soběstačnosti v %	zisková marže v %	v mil. Kč	podíl na sektoru v %	počet	podíl na sektoru v %	průměrná měsíční mzda v Kč	index k prům. mzdě sek- toru	v tis. Kč	podíl krytý dota- cemi a granty v %
Kulturní dědictví													
Interpretační umění													
Výtvarné umění													
Periodický a neperiodický tisk													
Audiovizuální a interaktivní média													
Architektura													
Reklama													
Umělecké vzdělávání													
Správa a podpora kulturní činnosti a neznámá oblast													
C E L K E M													
v tom	Kulturní sektor												
	Kulturní průmysly												
	Kreativní průmysl												
	Správa a podpora kulturní čin- nosti												

Tabulka 11 Časové řady vybraných ukazatelů sektoru kultury za léta xxxa - xxxf

v mil. Kč

UKAZATEL	xxxa	xxxb	xxxc	xxxd	xxxe	xxxf	Index xxxf/xxxe v %	Index xxxf/xxxa v %
Veřejné zdroje celkem								
Náklady celkem								
Výnosy celkem								
Stupeň soběstačnosti v %								
Počet zaměstnanců v os.								
Průměrná hrubá měs.mzda v Kč								
Investice v mil. Kč								
Hrubá příd.hodnota v mld. Kč ¹⁾								
Hrubý dom. produkt v mld. Kč ¹⁾								
Podíl kult.na hr.příd.hod. v % ¹⁾								
Podíl kultury na HDP v % ¹⁾								

¹⁾ za rok xxxf - odhad z předběžných dat

Tabulka 12

Počet vybraných poskytovatelů kulturních služeb v roce

POSKYTOVATEL	Kulturní podniky a instituce celkem	v tom		
		státní	soukromé	ostatní
Památkový objekt zpřístupněný za vstupné				
Muzea a galerie (muzea výtvarných umění)				
Výstavní síň				
Knihovna veřejná				
Divadlo				
Hudební těleso				
Rozhlas				
Televize				
Festivaly				
Kulturní domy				
Vydavatelé neper. a periodického tisku				
CELKEM				

Tabulka 13 Relativní vyjádření výkonu poskytovatelů kult. služeb v naturálních ukazatelích v roce

POSKYTOVATEL	Počet návštěv kulturních zařízení na 10 tis. osob	Počet vydaných titulů na 10 tis. osob	Počet vysílacích hodin na 1 držitele vys. licence	Index 1 xxxx/xxxx-v %
Památkové objekty		x	x	
Muzea a galerie		x	x	
Výstavní sály		x	x	
Knihovny		x	x	
Kina		x	x	
Divadla		x	x	
Koncertní sály (soubory a festivaly)		x	x	
Nakladatelství a vydavatelství	x		x	x
Rozhlas	x	x		
Televize	x	x		
Kulturní domy		x	x	
CELKEM				1)

¹⁾ zahrnuje pouze návštěvnost

III. Seznam zkratek

AES	Šetření o vzdělání dospělých (Adult Education Survey)
COFOG	Klasifikace funkcí vládních institucí (Classification of the Functions of Government)
COICOP	Klasifikace individuální spotřeby (Classification of Individual Consumption by Purpose)
COPNI	Klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem (Classification of the Purposes of Non-Profit Institutions Serving Households)
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	Daň z přidané hodnoty
EBOPS	Rozšířená klasifikace služeb v platební bilanci (Extended Balance of Payments Services Classification System)
ESA	European System of Accounts
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Evropský statistický úřad
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb
HDP	Hrubý domácí produkt
ISCO	Mezinárodní klasifikace postavení v zaměstnání (International Standard Classification of Occupations)
IT	Informační technologie
NACE	Klasifikace ekonomických činností (Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes)
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NÚLK	Národní ústav lidové kultury
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TUS	Šetření využití volného času (Time Use Survey)
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil

IV. Zdroje

1. Cultural Expenditure and Financing, Eurostat, 2004
2. National report on public cultural expenditure, Eries, 2004
3. International Measurement of the Economic and Social Importance of Culture, OECD, 2006
4. The 2009 UNESCO Framework for cultural statistics, UNESCO, 2009
5. Projekt Eurostatu „Essnet Culture“ (2009 – 2011)
6. Klasifikační systémy: NACE, ISCE, COFOG, COICOP, COPNI
7. Zelená kniha: Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví, Evropská komise, Brusel 2010